

LS 0061

Algot Skogsberg: Ja. Han hade en liten gård; på en tjugofjärdendel bara, som han. Och sen gjorde han ju dagsverken här och där, för andra bönder. För vi kunde ju inte. Det var ju många i familjen. Vi var nio barn, se. Men dom äldre fick gå ut och hjälpa sig själva och ta plats på andra gårdar och så där vidare. Och det fick de göra efter hand, som de växte opp.

Lennart Setterdahl: Det är Algot Skogsberg; i Rockford, Illinois, som sitter och berättar. Han var född 1910, den 28 juli, i Brålanda, i Bodarne och han kom till Amerika 1929.

Algot Skogsberg: Min mormors lilla gård nästa dörr. Vi gick in till varandra, så han använde Den också se.

L: Jaha.

Algot: Så att de fick ju ta reda på henne i alla fall. Hon var gammal och

L: Var det riktig åkermark då?

Algot: Det var åkermark ja.

L: Det var ingen skog?

Algot: Det var ingen skog. No.

L: Inte det.

Algot: Så; vi klarade oss i alla fall på det, för att dom äldre fick gå ut och skaffa sig eget jobb, se.

L: Gården hette Bodarne.

Algot: Bodarne. Det var; Kronoryd, var rätta namnet på Den gården, men; postnumret var ju Bodarne. Flera gårdar tillsammans.

L: Jaha.

Algot: Men Kronoryd, det var ju namnet på gården.

L: Jaha.

Algot: Men; Kronopojkarna, det var allt där var, se.

L: Din pappa nu. Han gjorde dagsverken. Var det på bondgårdar då, runtom?

Algot: Ja, större gårdar. Då, när de inte var så starka, så de kunde klara sig själva, så han gjorde arbetet där och -

L: Det var inget torp då, till någon större gård?

Algot: No. Det var inget torp. Det var. Han köpte gården när han kom tillbaka från Amerika. Så att: - på min mormors sida - hon var ju ägare utav gården, men han fick sköta den i alla fall. Sen. Hon hade höns och sådär vidare. Men hon hade inga kor eller någonting så.

L: Så Din mormor nu. Din mamma, var hon enda barnet på Den gården?

Algot: Hon var enda barnet.

L: Enda barnet.

Algot: Ja.

L: Det var rätt ovanligt på den tiden, att det var bara Ett.

Algot: Ja. För han rymde. Han som skulle

L: Prim?

Algot: - No. Han hette Persson den där. Men hon tog namnet Prim. Han gick bort när hon var född se. Hon kunde inte finna honom. Men det var lätt och rymma på den tiden, för det var ju ingen som sökte efter någon. Han kanske gick till Amerika, det vet man ju inte.

L: Han hörde aldrig av sig?

Algot: No.

L: Så; han efterlämnade då: -

Algot: Min mor, ja.

L: Din mamma, då. Och så gården. Det var en gård som var så pass stor så man kunde försörja sig, som man säger.

Algot: Ja, det var en sextondel. Och vi hade ju en tjugofjärdendel. Så det blev lite mera mark! Så de kunde klara fyra kor, och en häst och, sådär vidare.

L: Så det var bra åkermark där.

Algot: Det var bra åkermark, ja. Det var inte några dåliga marker. Jordmån var ju svartmylla på lerbasen.

L: Det är ju på Dalslandsslätten, det.

Algot: Ja, det är det. Vi var på Dalslandsslätten, se; Brålanda är ju på Dalslandsslätten.

L: Så Din pappa, han var inte iväg och arbetade på vägarbeten och skaffade sådana där biinkomster?

Algot: No. Det gjorde han inte. Vi gjorde det ju sedan när vi växte upp ja.

L: I Skogsarbete och så.

Algot: Ja. Mina bröder var i skogsarbete, när jag var lite mindre. De tog famneved, och sålde för stora, vad de kallade dom för (?) bolag, som sålde det sedan. De låg ute på vintrarna och gjorde det här.

L: Det var sånt som

Algot: Famneved. Ja.

L: Björk och al och gran.

Algot: Gran också. Det var väldigt mycket granskog. Det var inte så mycket björk, det var .. stora granar.

L: Så där växte Du upp då. Vad fick Du göra då när Du var en fyra, fem år?

Algot: Jag var nog en fem. Min bror, han gick och läste, så jag fick valla korna, som han gjorde se.

L: Hur gammal var Du då?

Algot: Då var jag fem år bara. Vi hade 13 kor - och inga gärdesgårdar - det var bara ett dike. Och så var det råg på ene sidan, och havre på den andra sidan och vete! kanske på andra sidan! Det var svårt att hålla reda på!

L: Det var odling överallt.

Algot: Men jag klarade det!

L: Och, Du var ensam?

Algot: Jag var ensam. Så fick man kanske hjälpa 'te' och mjölka också vid middagstid. Och då var ju alltid pigorna - de visste vilken ko som var lättast och mjölka och jag fick alltid den svåraste! Jag gick ut och mjölka.

L: Du kunde det.

Algot: Ja, ja. Det fick man lära sig.

L: Det var inte vanligt då att manfolket lärde sig att mjölka.

Algot: Jo, det fick man göra. Drängar fick hjälpa till också, ibland.

L: Jaha.

Algot: Men annars så hade dom alltid ett par pigor; men vi hade fem kor att mjölka, när jag levde på Den platsen: både morgon och middag och kväll. Vi mjölkade dem tre gånger om dan. Det fick man lära så fort man kom ut från hemmet. Vi arbetade på sommarn. Ja, det var på våren och sen var det till den 24 september, då vi flyttade. Vi flyttade den 24 september, tror jag. Då var det slut för Det året.

L: Då var det oktobermarknad.

Algot: Ja, Ja, det var vad det var, ja. Då gick vi hem.

L: Vad var Ditt första arbete utanför hemmet?

Algot: Ja, då var jag nog fem år.

L: Men; då hade Du inget betalt eller så.

Algot: No. Jag bara arbeta för min bror då, när han skulle gå och läsa.

L: Han gav Dig inget betalt, eller någonting?

Algot: No, det gjorde han inte heller. Nä, nä. Det kanske bonden gav 'en en slant ibland.

L: Så Du fick gå där hela dan då med korna!

Algot: Å, ja. Å ja.

L: Så Du fick middag när Du gått hem då med korna eller?

Algot: No. Dom kom ut med en smörgås .. på eftermiddagen.

L: De löste inte av Dig en timme eller två?

Algot: Nej. Nej då. Vi fick hålla på, hela dan.

L: Hela dagen.

Algot: Ja. Det var inget lätt, inte.

L: Men det var inte lönt att klaga på Den tiden inte. Alla gjorde på det viset.

Algot: Ja. Så i nästa gård hade jag en annan bror som arbetade. Han var tre år äldre än vad jag var och hette Anders Gustav. Och; han var också vallpojke, men han fick göra mycket annat arbete också: grava diken och så där vidare. Och han var bra stor och stark också. Där fick man allt hålla i med dom stora för att kunna klara sig! Man fick fara illa ibland! Det gick.

L: Du fick använda samma verktyg som Dom hade.

Algot: Ja, samma ett. Och sen; kanske nästa år, Du var på en annan plats och tog ett eget jobb se, för sommaren.

L: Ja, men då var Du tolv tretton år.

Algot: Ja. Första året, då fick jag visst 50 kronor då, för sommarmånaderna.

L: Hur gammal var Du då?

Algot: Jag var nog sju år då.

L: Sju år!

Algot: Mhm.

L: Fick Du behålla de pengarna? Eller; fick Du lämna dem när Du kom hem?

Algot: nej. De fick vi spara själva alltså.

L: Ni fick det.

Algot: Vi behövde aldrig betala någonting hemma. Men om vi köpte oss skor, eller någonting, det gjorde man själv i alla fall.

L: Vem bestämde om Du köpte skor eller så? Fick Du välja det själv?

Algot: Det fick vi göra själva. Så länge vi hade pengar själva så.

L: Mamma och pappa brydde sig inte om det. De lade sig inte i det?

Algot: Nej. Bara we got confirmed, and Morsan gick med och vi köpte en blå cheviotkostym.

L: Det var inför konfirmationen, det.

Algot: För konfirmation det, ja.

L: Var det första -

Algot: Det betalade Hon alltid, för sånt där, se. Hon hade inte mycket pengar heller, se. För det var inte så lätt.

L: Var det den första kostym Du hade då som pojk?

Algot: Ja. Annars var de hemsydda.

L: Ja.

Algot: Så hon sydde nästan allt. Hon vävde på vintrarna. Det var alltid en väv i rummet, hela vintern igenom.

L: Som var uppsatt, för jämnan.

Algot: Ja. Det var för kostymer ett år, och sen var det lakan och sen var det andra grejor dom hade: mattor.

L: Trasmattor.

Algot: Hon vävde mattor också, trasmattor ja.

L: Kostymen t ex, som hon vävde hemma. Det var en finkostym det också, med vadmalsbyxor.

Algot: Ja, man hade den till skolan. Det var grovare materialer, se.

L: Det var knäbyxor det.

Algot: Det var knäbyxor ja. Och så fick Du lära Dig och sticka Dina egna strumpor. På kvällarna, på vintern. Där satt småpojkar och hade fyra spetor och gjorde sina egna strumpor. Det var långa som gick över knäet. Det var ullstrumpor.

L: Så vem lärde Dig? Mamma, eller?

Algot: Jaa, jag tittade på henne, hur Hon gjorde. Det tog inte länge och lära sig Det!

L: Så; Du stickade Dina egna strumpor!

Algot: Ja. Jag lade opp. Jag började med maskorna först också.

L: Hälen då och hela altet.

Algot: Ja. Hälen då. Jag gjorde vantar också, med fingrar på, också!

L: Var det vanligt att pojkar gjorde så?

Algot: Jo, det gjorde vi. När det var så många pojkar. Töserna, de var ju ute och arbetade på andra platser se. Och; dom hade rätt så bra jobb och så fick de lite bättre mat kanske. Men vi hade alltid ordentlig mat och det var inte så mycket. Det varierade inte så mycket, men; det var alltid bröd, och kött, och fläsk och kokta potater, det hade vi alltid. Och sill.

L: Det var ett stabilt område runt där som Du bodde i Bodarne, i Brålanda.

Algot: Ja ja ja. Men det var ju så på Den tiden. Det var inte 'nåen' som hade någonting, ingen electricity, eller någonting där. Det kom

L: Du var född 1910, så Du kommer ihåg Första världskriget?

Algot: Å ja.

L: Var det svårt med mat och kort för ransonering?

Algot: Ja. Det var svårt, för vi hade Trollhätte-bor. Käringarna kom och gick, och ville köpa. Men där fick Du akta Dig också, så Du inte hade för mycket och visa, för då kom Nämnden och tog det ifrån Dig! Ja, om det var spannmål eller så där. Farsan, han hade alltid någon säck gömd någonstans i höladan, så vi inte hade så mycket att visa upp. Då skulle Du sälja det se.

L: Det var sånt som malt mjöl då?

Algot: Ja. Det var råg och ärtor och sånt där som vi hade, som vi alltid sålde på gården. Och havre, förstås, men det var inte så noga med Det, för det var ju kreatursmat, för 'griser, och så där.

L: Men människofödan, den var det noga med, ja.

Algot: Jaa, ja. Det kom kanske en tre fyra 'stöcken och gick hela vägen och var de var över natt, det vet jag inte. Men dom kom från Trollhättan, nästan allihop.

L: Det var svårt i städerna.

Algot: Det var svårt där se.

L: Köpte dom fläsk och kött och sånt, också?

Algot: Nej. Nej. Vi hade alltid det. Det var gömt upp på vind. Det brydde vi oss aldrig om att sälja.

L: Ni fick inte sälja det?

Algot: Vi kunde ha sålt det, men; vi behövde det själva, se. Men så kokade dom lingon, stora krukor.

L: Lerkrukor.

Algot: Ja, lerkrukor, med blåbärsmos, och sånt där. Och det hade vi nog för hela vintern se. Så - vi bodde inte illa. Vi hade det rätt så bra.

L: Var plockade ni de lingonen? Var ni uppe i skogen?

Algot: Ja, bara gå ut i skogen där, ett stenkast. Det var nästa gård, de hade skog. Och så var det 'öppet mark då också i skogen, så det blev en massa blåbär, och kröser och så likadant med kröser.

L: För ni bodde inte vid själva vattendraget?

Algot: Ja, vi var väl en 15 minuter från Vänern.

L: Var det inte längre!

Algot: Väster om Vänern ja. Så vi tog oss dit ner och fiska. Men det behövde vi inte, för att vi kunde gå ner i bäcken för vi hade hov! Vi brukade ta en 20 gäddor på en halvtimme.

L: Så de kom upp där på våren.

Algot: Ja. Det rann igenom en bäck dom hade. Så vi kunde få all fisk vi ville äta.

L: Ni hade färsk fisk då.

Algot: Å ja. Om vi ville. Morsan var inte så kry på den! Farsan, han ville gärna ha färsk fisk.

L: Det är klart. Det drygade ju ut kosten en hel del.

Algot: Å, ja. Det var gott. Och sen gick jag allt ner ibland. På söndagsmorgon gick jag på natten och gick ner till älven, som går förbi Brålanda. Och vi hade en sån där tommasäck full när vi gick hem, med all möjlig fisk: ål och pankar och abborre och gäddor och allt möjligt. På mask och krok bara! Vi drog upp. Men det värsta var nog. Morsan hade fått en. Vi tog en ål med hoven hemma. Och han hade skärt av huvudet och allting var färdigt och inmätet var urtaget. Och hon saltade ju och la i pannan, och började rulla runt med det hära! Så det tar länge för han när nerverna dör på dom se! Så hon sprang ur huset och skrek Hon fick inte några mera ål! Ja, det var roliga sidan ibland.

L: Så - Det fanns lite av varje då.

Algot: Vi hade alltid en sån där stor tunna med saltad sill, på hela vintern.

L: Den köpte ni då från fiskhandlaren.

Algot: från Fiskhandlaren. Well. Från speceri- och diversehandeln, hade dom.

L: De tog hem dem tunnvis.

Algot: Ja. Men det blev lite gulaktigt på våren för att det började härska lite! Men det gjorde ju ingenting.

L: Ni slaktade också på gården.

Algot: O ja. Vi slaktade en 100 kilos gris varje år och tog två får, och lamm, what ever it was. Så vi hade kött, men det var salt, allt. Vi måste salta ner det.

L: Ja.

Algot: Men så, när det varit saltat i två månader, saltat, så blev det spekefläsk, se. Det var skört. Vi kunde äta det. Vi behövde inte steka det någonting. Mycket bättre utan 'te' steka det!

L: Det var bara bruna bönor som fattades.

Algot: Jaa. Några potater. Stora kupan med potater. Bra med potater.

L: Hur fördelade ni arbetet? Ni var nio pojkar. Men det är ju klart, alla var inte hemma på en gång.

Algot: No. Dom som var hemma fick jobba med -

L: Nu när ni slaktade. Slaktade pappa, eller var det en av pojkarna?

Algot: Nej. Vi hade slakteri. Jag vet inte om Du har hört talas om Erik Magnusson. Det är en som heter Gösta Magnusson.

L: Jo, han känner jag!

Algot: Han sjunger. Det var; Emil på Råholmen, hette den platsen.

L: De var slaktare?

Algot: De var slaktare. Och de hade en liten handelsbod. Där köpte vi våra grejer se. På den handelsboden, där på gården. De hade en liten gård också. Men så köpte - tog han över ägg. Om Du ville sälja ägg, eller smör, nånting. Så gick han ner på lördan och sålde där nere i Vänersborg, på torget där.

L: Så dom gick runt och slaktade då?

Algot: Ja. Course; när pojkarna växte upp. Den ende som inte hade nåt med slakten och göra - Min bror. Han bor här nere på 5:e avenyn, här nere i (?). Då gick han till station. Han ville inte höra't, när grisen skulle skrika! Men vi slaktade våra egna får för det mesta, när pojkarna blev lite större då. Det var. Vi skålla grisen och skar opp den och vi gjorde korv och sylta och allt möjligt - och blodpalt. Jag gjorde en sån där panna med - jag var alltid den som fick vispa blodet, när vi stuckit grisen.

L: Vispa blodet ja.

Algot: För att det skulle kallna. Annars levrade det opp sig. Så tar Du lite socker och lite salt i den då! Och så bakar den i ugnen. Och så skar Du den. Tog den ur pannan och skar skivor, och stekte dem. Det var - vi kunde äta det där.

L: Men det var fina vitaminer.

Algot: Ja. Jo det var rätt så bra det där.

L: Då behövde Du inget mer järn efter det. Och så lingon på.

Algot: Ja! Lingon, eller blåbär. Det var gott. Och vi hade alltid mjölk, see.

L: Hur gammal var Du. Du gick i skolan ...

Algot: Jag började när jag var fem år. Jag var ett år för tidigt se. Men de låt

L: Men var det inte Två år för tidigt?

Algot: Jaa. Vid sex år, började vi där, på bonnvischan, ja.

L: Jaha. Så Du började när Du var fem år.

Algot: Jag började när jag var fem år.

L: Vad berodde Det på?

Algot: Det var så att jag var i mitten på året se. Så jag var fem år. Och vi börja på våren. Jag var inte riktigt fem år eaven. Men Erik Magnusson. Du vet. Jag var väldigt liten också Du vet. Jag fick gå med honom. Han tog mig till skolan. Morsan var med 'te' Råholmen, tog mig upp där. Gick med honom se.

L: Jaha.

Algot: Det var inte värst.

L: Hade Du egen matsäck med Dig då?

Algot: Å ja! Jag hade en väska, med lite böcker som Du måste ha sedan.

L: Du hade ingen ryggsäck?

Algot: Nä, ingen ryggsäck. Bara en sån där, ja den gick över Denne vägen.

L: Så på sommaren var Du hemma och vallade i skogen.

Algot: Ja. Så fort, på våren då, gick jag en dag i skolan. Varje måndag. Det var kanske en månad så, att skolan var ute se. Så då; var man bakom, se.

L: Hade Du lätt för Dig i skolan?

Algot: Ja, det var inte så svårt! Jag hade skrivning och läsning och rättsskrivning hade jag väldigt lätt för se. Men. Ja. Jag lärde mig lite mera. gick lite bättre i fortsättningsskolan. Det blev efter vi hade gått och läste. Tre veckor före jul och tre veckor efter. Jag lärde mig mera på dom två årena, än i hela skolan.

L: Vad berodde det på? Var Du mera mogen då?

Algot: Ja. Då fick man gå varje dag. Jag var hemma då på vintern se.

L: Det var en bra period, tyckte Du.

Algot: Ja, det var det bästa som var. Så hade man som mera förstånd också se. Och försökte.

L: Hade Du systrar?

Algot: Jag hade två systrar, de var äldre.

L: Hjälpte dem Dig någonting med skolarbetet?

Algot: Nej. Dom fick väldigt dålig skolning; men dom kunde skriva och räkna, men dom gick - det var en gammal skraddare som hjälpte dem - och höll skola. Han lärde dem att skriva och läsa, och sådär. Ja.

L: Och sedan kom de på egen hand ut i arbete.

Algot: Ja, så fort dom kunde.

L: Så de kom ifrån hemmet då, så att säga.

Algot: Ja. Jag kände knappast inte igen dem. De var inte hemma så ofta. De var där hela året, på samma plats. De fick lära sig att koka och mjölka och allting.

L: Jaha.

Algot: Men: - det var en skraddare där. Han hette Rudolf på Hagtorpet, det var i Mossen. Men; de hade en liten timberstuga, nästa dörren till den där skraddarn. And, det var en gammal gubbe där. Och; han var inte så vidare bra på svenska heller. Det var ju gammalspråk. Men han kunde lära dem att skriva och så där. Men jag gick aldrig Där - för att - när jag börja - då hade de byggt en ny småskola i närheten se. Du har nog hört talas om mårdseruds skola.
L: Å ja!

Algot: Det här var lite närmare vårt, kanske nära den här butiken som de hade slakteriet. Så det var kanske en tio minuters väg från vårt, då. Det var alldeles nytt då. Så där fick man lära sig att skriva, och så där vidare.

L: När ni nu gick i skolan, och kanske gick och läste. När började ni att prata. När hörde Du om Amerika första gången? Hur gammal var Du då?

Algot: Jaa. Jag var mycket mindre då. För att: När Han och Johannes kom tillsammans, då talade de alltid om Hur de hade arbetat, och hur det var i minorerna och Han arbetade på railroad-en i Arnot. Farsan, han låg på ryggen och (?) kol, se. Han och hans bror. Men;

Johannes och Anders, de två pojkar, de var riktiga jättar, se. De kan inte beskrivas, utan Du måste mäta dem. Jag var sådär en sex, sju årer då, kanske sex, när jag började på och tänka på den där store jätten, se. Han kom in i vårt hus och skuldorna gick; liksom ryggen mot taket! Han kunde inte komma in! Det var en soffa där för dörren, så han fick sätta sig, så slidade han över. Bred!

L: Och han hade varit i Amerika.

Algot: Ja. Båda dom: min fars bror - han var väl en kanske två eller tre år äldre.

L: Vad hette han, Din farbror?

Algot: Han hette Karl.

L: Karl Skogsberg.

Algot: No. Karl Olsson. De var båda Olssons se. And the only way I could figure it out, det var Olle på norskogen. Det var my grandmothers - Han - det var Norskogen. And; we allways kallade honom Olle. It was my dad, and hes brother, see. They got the Olsson, that way. But They never heard any other name, because: he was dead before I was born. But they allways mension: Olle från Norskogen. And; he lived in the same house, by my grandmother.

L: De kom tillsammans ibland och pratade om Amerika?

Algot: Ja. För de var ute och gick och plöjde och jag var liten. Jag gick bakom i fåran. De bytte. Om de skulle plöja, så styrde farsan plogen och Johannes, han körde. Men jag var ju liten. Jag ville se hur det gick till, Du vet. Om hästen kom nära benet någonting, då la hon sig ner och blev arg på det. Och det var en lina. De hade ett stort dike där i trädgården hemma, och så var det en häck. Och hon rulla på rygg iväg i diket, över linan. Johannes, han blev så arg! Han började skrika och hojta. Han tog 'na' i benet och rumpen och drog 'na' upp på baken!

L: Han gjorde det!

Algot: Ja! Ensammen.

L: Skaffade han inte någon hjälp, eller så?

Algot: Han hade inte någon hjälp. Det var det samma. Vi hade en ko hemma. Det var den största ko vi hade. Hon var stor och tjock. Hon hade gått i ett dike och ätit där. Så fall hon på knä där och kunde inte komma upp. Det var trångt i botten. Du vet hur dikena var? Gått så där i botten. Och - det var min bror Karl Oskar - och axel - och farsan och August från Norskog - och far. De var där och skulle lyfta upp 'koa! Men de kunde inte röra henne! De hade ingenting att ta i heller, se. Så det var ingen annan råd än Karl Johannes. Det var bara ett halvt kvarter ifrån. Det var bara att huja på honom, att Han kom. "Ur vägen pojkar" sa han. De stod på var sin sida om diket och greppa och lyfte upp kon, bara. De kände till det, vet Du. Det var inte något underligt. Det kunde han göra, som ingenting! Han var så blid, vet Du, i axlarna och bena.

L: Hur gammal var han, då?

Algot: Jaa. Han var nog kanske. Jaa, det måste nog vara i 50-årsåldern då. Ja, det var nog mer än det. För att: han dog, sedan. Jag var nog en åtta eller nio år då. Jag var på begravningen också. Och de hade gjort den här kistan. Det var en smedpojke. Han var hjulmakare också. Och han gjorde kistan. Han la järnband - fyra järnband om kistan - och de var svetsade tillsammans med handtagena, för den var så tung. De hade tolv man!

L: Som bar.

Algot: som bytas om. För de kom 'te' 'körkan. Och så skulle de bära han till 'körkgården. De kunde inte klara sig och de pustade. Det var de starkaste pojkarna de fått tag på i omnejden. Och det var två pojkar, stora och starka och sen var det ju hans son, Far var Rudolf på Hagtorp. Han var stark.

L: Han var gift då, han?

Algot: Han var gift. Han hade fem flickor och en pojk se. Pojken var den äldsta.

L: Hur var dom växta? Var dom stora och starka också?

Algot: Ja. Pojken, han var som, kanske Din storlek. De var som vanligt, kanske en 5 8, 5 9. Men Johannes; han måste ha vart en aln större än han. Skuldrorna på honom! De var så här, Du vet! Och bena, och allting: A good looking guy, too. huvet, det var stort som på en jätte, det var stort också! Och så hade han mustascher också.

L: Hur pratade han?

Algot: Ja, det var gammal dalsländska Du vet. Så; det kunde man förstå lätt.

L: Så de förstod inte om man blandade i lite amerikanska?

Algot: No det gjorde de inte. De kunde aldrig lära sig någon engelska. För de arbetarna, mexikanarna, de språkar ingen engelska Du vet. Dom här två pojkarna, det var Anders och Johan, de var bröder. De var lika stora, båda två. Anders, han gick med min fars bror. Han var två eller tre år yngre. De gick först och - sen gick min far och Johannes,; på samma gång. De lämnade. De gick på samma båt. Och de hade storm och grejer på båten, så de blåste söderut. Det var bra mycket tid förrän de kom till New York igen.

L: Det blåste då ja.

Algot: Ja. 'Di hade 'blåse av allt och vaskade av all vind på båten. För det var inget med 'å' elda med, så det var många som fick pneumonia och dog på båten.

L: Var det på 1890?- 80-talet?

Algot: Det var 18... När farsan gick. Det var 1885. Då var han 15 år. Han gick när han var 15 år. Ja. För då måste Du vara karl när Du var 15 år på Den tiden!

L: Var Din pappa stor och stark?

Algot: No. Han var som en - kanske en halv tum större än vad jag var.

L: Så han: Johannes, han var också i den åldern när han gick?

Algot: Ja, han kanske kunde vara ett År äldre. Det är möjligt. De var samma. de gick tillsammans se.

L: Det Var en kamrat och ha med sig!

Algot: Ja. Dom gick tillsammans och talade. När han kom hem, då satt jag upp på soffan och lyssna alltid. Men sen talade farsan om, för jag frågade. För jag visste att han var så hemskt stark. Så han arbetade på railrod-en, och så gjorde hans bror också. Och de tog instructions utav runners, how to wear upon the shoulder (?), and there are sex Mexicans everyone, i dom där (?). Du vet, en sån dära hand på vardera sidan och bar dom. Och de bara la dom på axlarna och: walked away. Du tar en sån här bit av en railroad-skena! Du kan inte lyfta den! Så de bara tog 'en' på skuldrorna, och marscherade iväg.

L: Han åt naturligtvis mat, som alla andra.

Algot: Ja, han fick ingenting särskild mat heller. Det var mesta potater, och bröd. Och så var det ju fläsk och

L: Så hur länge stannade nu Johannes och Din pappa i Arnot?

Algot: Han var där i -85 - och - de måste ha vart där i en tio elva år. Så kom de tillbaka, igen.

L: De följdes åt då?

Algot: Jag tänker han kom - för 'di var här båda två - men Anders, han gick till Alaska. För han skulle gå och söka för guld.

L: Det var en bror till?

Algot: En bror till Johannes. Lika stor och stark. Men de hörde aldrig något utav han sedan där. De annonserade i tidningarna, kommer jag ihåg. De fick aldrig några svar. De visste att han skulle gå till Alaska, men det var nån som hade skjutit honom, Du vet! Det var ingen som torde sig på'n. Han kunde ta två gubbar och slag dem samman, så det bara, som papper! De var ingenting till det.

L: Och Han hette Anders?

Algot: Anders Andersson.

L: Anders Andersson. Och dom kom nu från vilken gård sa Ni?

Algot: Dom kom nästa gård.

L: Granngården till Bodarne!

Algot: Vi kunde stå på våran mark och tala fram över. Det var en liten gård emellan och det var bara några åkrar, Du vet. En liten.

L: Vad hette den gården de kom ifrån?

Algot: Det var; Johannes på Kull, vi kalla 'en för Kull. Det var en liten kulle där, see. Och han hade fem döttrar. Och: vi sände alltid påskbrev och rita själv vet Du - och - slängde och sen sprang vi som sjutton! Vi ville inte gå in!

L: Jaså ni gjorde det på Din tid!

Algot: Jajamensan! Ja, det är ju länge sen. Det var ju på -

L: Du kommer ihåg begravningen efter -

Algot: Jag var med på begravningen.

L: Hade de likvagn då?

Algot: En likvagn med två hästar.

L: Ifrån hemmet?

Algot: Ja. Sen kom dom andra i kärror efteråt sedan. Det var ett par gubbar som åkte först och sen var det likvagnen. Och sen kom dom andra bönderna efteråt.

L: Jaha. Jaså tolv man för att bära honom!

Algot: Ja tolv man. De fick byta.

L: Han kunde ha burit dem allihopa!

Algot: Jaa. Han kunde ha slängt dom jävla på, med en hand! Det är så omöjligt att berätta nånting sånt där för att han var så hemskt stor! I want to say; a giant, som, You see, giants, som de säger, at the picture movies some time.

L: Det var exakt detsamma.

Algot: But he has such a uniform absolutely even. I laughed once, because my dad was over there and han hade bin. Han hade ett par tre bikupor och de svärma se. Och han var inte vidare kunnig, men farsan, han var, se. Så han skulle hjälpa'n och alla bina ville sätta sig på Johannes! på ryggen! Och så farsan; han gick upp och - han var inte rädd för bina! Och det var vison som satt på ryggen på Johannes. Och där går bina också se. Så han tog vison och satte den i en buske vid sidan där och alla flyttade de över! Så han fick alltid gå dit när bina svärma, för annars gjorde Johannes fel, se!

L: Så Han livnärde sig också på en liten gårdsbit då?

Algot: Ja. Den var lite större än våran. För han hade lite skog också.

L: Var det föräldragården?

Ajlgot: Det var föräldragården, ja.

L: Så: han kom tillbaka då när hans föräldrar blev äldre?

Algot: Jag var nog för liten då, så jag har inte något mycket reda på det.

L: Din pappa var inte gift i Amerika?

Algot: Nä! För dom kom hem efter att ha varit där i en kanske tio elva år. Och - jag vet inte om Johannes var med honom - det fick jag aldrig reda på. Men han var tillbaka. Han kunde ha gått hem tidigare - men farsan kom. De hade gått på samma gång, för de arbetade i närheten, där i Arnot, se, då. Så .. Den - nu glider allting bort.

L: Din pappa gifte sig hemma i Sverige, sa Du.

Algot: Ja. Han kom hem då och han gifte sig med morsan då. Så ville han att hon skulle gå med honom tillbaka till Amerika.

L: Han var pigg på att åka tillbaka!

Algot: Ja. Han ville ta henne Med, se. För han kanske hade rätt så bra jobb i kolminorna då se. A dollar (?), so.

L: Ja, det var bättre än i Sverige, kanske.

Algot: Ja, de fick inte mer: en dollar om dan.

L: Men; i förhållande med Sverige, på Den tiden, var det bättre tror Du att vara kvar i Brålanda som jordbrukare?

Algot: Å Ja. Det var ju hemskt dåligt. De fick ju en 25 30 öre om dan, bara. Grovt arbete, ja. På Den tiden. Men de fick mat också då.

L: Så han hade sparat ihop pengar så han kunde åka hem.

Algot: De kunde åka hem och sen skulle han åka tillbaka igen. Men min mormor, 'ho' ville inte att hon skulle gå. Det var den enda hena hade, se. Så jag blev ensam här. Det blev ingen som tog vara på mig. Så; han gick tillbaka, själv. Sen kom han tillbaka igen.

L: Hon fanns fortfarande kvar?

Algot: Så köpte han. Jag vet inte om de var gifta före han gick, eller när han kom tillbaka. Det kan jag inte komma ihåg. Kanske de var gifta förrän han lämnade. För det var - min äldsta syster

- hon var född i -94. Så det kanske hände att han var gift förrän han lämnade, då. Men han gick bara och skulle ha ihop mera pengar, så han kunde köpa Kronoryd. För Norskogen, den tillhörde nog hans far. Men - jag hörde talas om När han dog. Men det var före min tid och de var ju så vidskepliga på den tiden! Så om det var någonting särskilt - gubben dog - Olle på Norskogen. När han dog där, så hörde de någon som kom springandes. Det var en backe. Det var alltid så. Det 'dura' i backen om någon sprang, se. Och det kom precis och båda dörrarna flög upp. Det var två dörrar, de gick tillsammans i mitten. Och de stod right open, men; ingen kom in. Så de sa det var ett spöke se! Alla var ju rädda också!

L: Det var mycket tro på spökhistorier.

Algot: Ja, det var det, se. Men det var alltid så. När det kom någon och sprang på den där backen, så dånade det i backen, så 'en kunde höra att han sprang.

L: Jaha. Så de lade märke till det, de äldre.

Algot: Ja, de talade om det, se.

L: Blev Du rädd för sådana här historier? När dom satt och pratade med varandra på kvällarna.

Algot: No. Det var jag aldrig.

L: Du var aldrig mörkrädd?

Algot: Nej, det brydde jag mig aldrig om.

L: Du var aldrig rädd att gå ut i 'veboa'?

Algot: Nej. Nej. No jag var alltid ute på kvällarna och gick ut. Vi hade en kulle bakom lagården, vi åkte skidor, på kvällarna och sådär. Ja. Vi gjorde våra egna skidor också. Vi hade hyvelbänk och fick tag på en björk som var krokig på näsan, riktigt. Och så såga vi ut.

L: Se där! ja! Du visste hur det skulle gå till.

Algot: jaa, vi fick lära oss, tidigt.

L: Vem lärde Dig detta nu då? Var det någon av de äldre bröderna, eller?

Algot: Ja, farsan också, 'hjalpte oss. Och sen var det som - vi hade kusiner på Norskogen. Och han var lite granna skicklig i - och gjorde stolar och så där - möbler.

L: Jaha. Så nämnde Du smeden, som gjorde beslagen på kistan. Det var han som skötte om reparationerna och skoningar, och -

Algot: Å, ja. När vi blev lite större så var vi alltid tillsammans med smedpojkar se.

L: Jaså Det var flera stycken.

Algot: Ja, det var. Ja vi har en i Chicago nu, Carl Anderson, han bor upp på nordsidan. Jag ser honom på Svenskarnas dag ibland, och; på olika tillställningar i Chicago också, om (?) har någonting, så är han alltid där, och hans fru. Hon är italienare.

L: Jaså. Jaha.

Algot: Ja, det var En utav dom. men sen var det en som hette Lars. Och en som hette Alf. Han var också i Chicago; men: han hade en verkstad och smaller - You call .. mashine-shop. So; hes brother was working with him, see. But: he's gone. He used to come to Rockford and visite, last year! Because; there was other boys from my home and farms, and then: Fröjd (?). And he were together with Them a little bit. But; the blacksmith boys they got along much

better. And för annandag jul, då hade han gjort en stor stjärna med färger och ett ljus inne, som gick runt på en axel och sen sjöng vi Annandag jul! Det var alltid vanligt på den tiden se.

L: Hade ni mycket festetider; julgransplundringar och sådant?

Algot: Ja, det hade vi, nästan överallt då. Någon som gjorde i ordning nånting och sedan bjuder de yngre folket 'te' och komma och de hade danser. Brorsan, innan han gick. Han hade byggt ett rum in till den gamla stugan. Den var byggd på tidigt 1700-tal - mitt hem - utav timber.

L: Var det en Dalslandsstuga, eller var det en sån där ryggåsestuga?

Algot: Han gjorde om den lite och satte upp tak - ordentligt tak, på och sen fordrade den och knutarna låg 6 fot. De hade inte sågat av dem. Det stack ut 6 fot på vardera sidan vid knutarna. Långa ändar.

L: Står Den kvar fortfarande?

Algot: Ja. De har gjort om den. Den ser ut som en ny stuga nu. De reste taket, så Johannes kan komma in! Jaa.

L: Vad pratade de om nu; Johannes och Din pappa, när de kom tillsammans, Var det någonting särskilt Du lade märke till?

Algot: Njaa, det var om allt möjligt. Om de andre bönderna. Vad de gjorde, och så där. Vad de hade för sig.

L: De pratade om Amerikatiden?

Algot: Ja, det var lite ibland. Men för det mesta så; 'hjalpte farsan och fråga honom. Course; nu fick vi en - Det var en - Hans kusin kom hem from Arnot. Han hette Nordquist, han var kusin till min far, se. Och Han kom hem, och han var hemma då. Så satt dom och språka. Och ibland så kom det ett svenskt ord emellan, från honom! Men farsan, han talade ingen. Jag tror inte han kunde någonting engelska heller se.

L: Men Hur kunde de vara där så länge, utan att lära sig?

Algot: De såg ingenting! De låg där på ryggen, med en hammare, och en nytta i mössan och fick ackord.

L: Och sen var det svenskar de var tillsammans med.

Algot: Ja. De var svenskar allihop. Så; varför jag fick Skogsberg, det var för att - hans äldre bror - som var här förut - han tog namnet Skogsberg, bara för att: allihopa de hette Olsson. Så De fick reda Vem det var!

L: Jaha. Kommer Skogsberg utav -

Algot: From America.

L: Ja! Men! Var fick han Det ifrån?

Algot: Han tog det .. i Arnot.

L: Han tog sig bara det namnet!

Algot: Så då tog farsan det samma namn när han kom, se.

L: Det var taget i Sverige då?

Algot: Nej! För det var inte giltigt där. För han fick skriva Alfred Olsson Skogsberg på alla papper som var värdefulla se.

L: Det var för många Olsons i Arnot?

Algot: Ja. Så han tog Skogsberg, och sen, farsan, han tog Skogsberg också, när han kom. När han och Johannes kom.

L: Hur bodde han i Arnot? Bodde han i boarding-house, eller?

Algot: Det har jag ingen idé om alls. Det hörde jag aldrig någonting om.

L: Så Du fick inte ställa några frågor till Din pappa?

Algot: Jo, jag 'kun' fråga, men Du hade inte Vett till fråga!

L: Du visste inte Vad Du skulle fråga.

Algot: Jag var för liten, se. För liten. Men han kunde räkna på engelska, det kunde han. Det lärde jag mig själv, då. Han skrev svenska hem.

L: Han skrev svenska hem.

Algot: Ja. Så; han kunde nog lite engelska, I guess.

L: Vad sade han om förhållandena? Om arbeten och sånt? Att det var besvärligt eller?

Algot: Det var inte så lätt - vet Du. Det var bara mesta arbete och jag vet inte om de gick på några krogar, eller vad de gjorde på kvällarna. Det vet man ju inte. De kanske hade nån där.

L: Men det var många svenskar där på 1880-talet.

Algot: Ja, det var det.

L: Massor utav dom. Och många kom från Jästad och Brålanda.

Algot: Han hade ju en mans-affär där i Arnot där nere, hans kusin Nordquist. Jag var väl en kanske sju åtta år när han kom opp här, lite äldre. Hans son hade tagit över butiken, han hjälpte till lite själv ibland. Det var som mans-store, det kallades. Det kanske är där ännu.

L: Jaa. Ja, Arnot är inte stort. Jag har varit där, men Det är inte stort.

Algot: En liten plats ja.

L: En liten plats, ja. De kom från (?), och Clarefield, och Grässlätt. Det var många som kom ifrån Jästad då, och Brålanda.

Algot: Ja, ja det var det. Jag har just läst Dalslandsboken.

L: Så; Han ville ha Din mamma med sig.

Algot: Ja. Hans - hennes mor - "får inte fota". "Får inte gå. För; Du kommer aldrig tillbaka igen", se.

L: Kände Du någon nu, runt om där, som hade släktingar i Amerika? Någon farbror, eller kusin eller bror eller syster?

Algot: Jag hade en kusin. Han var i Chicago. Han hette Thörnquist. Arthur Thörnquist. Men jag kunde aldrig få reda på han i Chicago. Course; man skriver inte hem, och de bryr sig väl

inte om och få tag på adress, i alla fall. Han gick då, just före Jag gick. Vi var tillsammans bra mycket i Sverige. Vi arbetar tillsammans på olika gårdar, se.

L: När Du nu gick och läste, var det något samtal om Amerika, Er emellan?

Algot: Nej.

L: Det var det aldrig tal om?

Algot: Ja. Det blev rätt efter. Året efter. Det var en som hette Warnberg .. Wårnberg. Han var en son to en urmakare från Brålanda. Han Låmna. Jag var på station när han gick. Vi var läskamrater se.

L: Du gick och läste -22 eller -23?

Algot: Ja, det var - jag var tolv år -

L: Tolv år, jaha.

Algot: Jag var tolv år, så det blev twentytwo. Jag fick fråga prästen om jag fick gå och läsa. Jag var för ung. Man ska vara 13 år se. Men; det var komminister Larsson, var pastor. Sen kom Lindblom in, sedan. Men jag tänker, jag fick nog flyttningsbetyget from Lindblom, tänker jag.

L: Han var komminister i Brålanda ja.

Algot: Ja. Han sjunger bra.

L: Ja. Du kommer ihåg då, när han åkte från Brålanda järnvägsstation?

Algot: Ja. Hans syster var med. Jag hade ju kusiner. Min far hade en syster också. Men vi var inte tillsammans mycket med dom. De var inte så långt ifrån, men; dom hade - dom hade - den äldste pojken - han arbetade i Göteborg. Han körde spårvagn, där. Så han hade ett bra jobb där. Men töser. Dom hade flickor också. Och; mina systrar. Men: de var mycket äldre än vad jag var, för de var födda för ninetyfour, You know, in 1800-talet. Så 'di var tillsammans bra 'möcke', men vi ville inte ha nånting med töser och göra på den tiden, se.

L: Det var inte mycket tal om Amerika då.

Algot: Nej, det var det inte. no.

L: Det var inte många direkt som åkte heller ifrån bygden?

Algot: Nej. Det var några stycken som gick då.

L: Men -22, 23, då?

Algot: Det blev mindre. Det var så många som hade gått förut, så de höll tillbaka på viseringen. Så jag kunde inte komma igenom då, men jag gick till den norska linjen. Och de var mera energiska och skulle försöka få igenom, så att de skulle försöka få passagerare, se. Så; jag kom ju med med detsamma. Och jag gick ner och visera i Göteborg och det var inga problem och det var på hösten då, i november tänker jag, som jag var nere. Och sen åkte vi iväg den 5 januari, ifrån Oslo. Så fick vi ta tåget dit. Och - så träffa jag en pojk from Göteborg, som hade varit på sjön i åtta år och jag hölls med honom, för att; han visste mera om hur det var att åka på båt, och bli sjuk, och sådär vidare och vad till göra emot det, se.

L: Men: Du hade ingen med Dig mera ifrån Brålanda?

Algot: Nej. Jag var ensam. Jag hade aldrig vart 'nå' längre än Göteborg se.

L: Var köpte Du biljetten?

Algot: Ja, det fick jag på den - Den skickade de på posten, from Oslo.

L: Jaså Du köpte genom brev då.

Algot: Ja ja.

L: Och skickade pengar.

Algot: Ja.

L: Kommer Du ihåg vad Du betalade.

Algot: Ja, det var en ungefär 400 - det var över 400 kronor. Biljetten. Båten.

L: Det var till båtbolaget, eller?

Algot: Ja.

L: Och; Vad hette båten?

Algot: Stavangerfjord.

L: Stavangerfjord.

Algot: Den var nästan ny då. Den hade inte gått så länge. De hade en annan båt; Bergensfjord, men den var dålig och -

L: Så den gick direkt till New York!

Algot: Den gick till Halifax.

L: Halifax.

Algot: Ja. Det fick vi. Det stoppa dom över. Och sedan, mellan Halifax och New York, det var den värsta sjögång vi har haft någon gång. Det var som om två stora hus hade kommit. De hade slukat ner båten, i vattnet.

L: Vilken båt var Det på?

Algot: Det var Stavangerfjord se. Så vi gick till New York då, se. Men det var den värsta sjögång vi haft på hela resan, så var det mellan New York och Halifax.

L: Det var ingen med ifrån Sverige, som Du kände igen, under resan?

Algot: Nej. Jag hölls med denne här. Vi var - en morgon så var det bara jag och han där nere - som åt - och vi hade tio bord, långa bord. Och det var oss två som satt. Och jag hade en liten, en liten bulle bara. Han sa: "Ät inte för mycket! För att det är inte bra!" Men; så hade jag salt kött med mig, som morsan hade sänt med, torrt speke, spekekött. Och han sa: "Ta en bit 'å' det", för att saltet hjälper lite granna, se.

L: Jaså, det är bra!

Algot: Ja. För Det vi hade med sig. Så jag åt av det ibland. Och jag var aldrig i bed. Han sa: "ligg inte i logementet" sa han. "Gå upp i friska luften så mycket Ni kan få". Men; så var det så att det blev så mycket sjögång, så de stängde av alla luckor, så de kunde inte gå opp! Jag stod på rephögarna så länge jag kunde, Du vet, men vågorna kom! och vaska av över hela båten se.

L: Men Du blev inte sjösjuk direkt då?

Algot: Well. Jag mådde inte riktigt bra precis, men man fick ju inte kasta opp nånting, men det Kan ha varit dåligt.

L: Du nämnde att mamma hade packat ner lite spekefläsk till Dig. Var det någonting annat speciellt som Du packade ner inför resan?

Algot: Nej. Det var lite bröd, grovt bröd, sam-malet rågbröd som hon skicka med. Och sen; sån här ... en liten bete på fyra tum av salt kött. Speke.

L: Hade Du med Dig en kniv och skära av det också?

Algot: Ja, jag hade fällkniv, se. Ja.

L: Jaha.

Algot: Hade bara en liten kappsäck, såhär lång, en liten väska bara.

L: En liten väska.

Algot: Det var allt jag behövde med.

L: Du hade inte med några speciella kläder?

Algot: No det var en överrock men den hade jag på. En sån där ulster, på Den tiden kallade för. Och sen, när jag kom opp på - när de såg min ulster. Här i Amerika. "Var har Du fått Den ifrån"? De hade aldrig sett nånting sånt där. Det var ett bälte i baken och 'di tyckte det var så väldigt bra, det där. 'Di frågade. "ja" sa jag. "Då måste vi skicka till Sverige efter, så Du kan få den! Det finns ingen här"!

L: Hade Du köpt Den speciellt?

Algot: Jag köpte den bara för resan. Den var spritt ny då. Jag hade den för många år här och De var riktigt modern, för Den var kommen till Frankrike någon väg, som 'di hade gjort opp den.

L: Då hade Du köpt den i Brålanda då?

Algot: Jag hade köpt den i Brålanda ja.

L: Jaha. I Roos' beklädnadsaffär kanske?

Algot: Ja, det var ... Jag tror han hette Ek, han som hade den där speceri, för kostymer och så där.

L: Herrekipering.

Algot: Ja, herrekipering. Ja.

L: Jaha.

Algot: Men; jag köpte ingen kostym. Jag köpte tyget och så gick jag ner till en skräddare, nere i Timmervik! Långt bort i skogen. jag visste inte var den Var, men jag hitta honom i alla fall, den där gamle skräddarn. Han bodde i en liten 'röggåsestuga, och han hade - Han var lite dålig, men han var en bra skräddare!

L: Han tog mått då?

Algot: Han tog mått och sen fick jag komma ner en gång och prova. Och sen - näste gång - så var den färdig.

L: Jaha.

Algot: Jag har västen .. ännu .. kvar. Den har 'luggit i kofferten!

L: När han sydde upp kostymen till Dig då, gav Du några önskemål till honom. Om Du ville att: byxorna skulle ha slag eller sånt? Eller Du gjorde inte det?

Algot: Nej. Han bara gjorde som han brukar göra förut och det, det kom ut rätt så bra!

L: Jaha. Så det var väst, byxor och kavaj?

Algot: Ja. Det var ylle. Ylle var det.

L: Det var cheviot?

Algot: Nej, det var det inte! Det var varm kostym, se. Och; det passa ju bra, för vi kom in på vintern, in till Amerika, så; det var ju -

L: Det var i januari, sa Du.

Algot: Ja. Vi kom till New York. Det var Zero-väder där och hemma i Sverige så; 'ljungnen blomma i januari månad! Början på januari! Det var som mildväder hela hösten!! så de var ute och plöjde i december! på åkrarna där, för det var torrt se, och i väntan på regn. Så de höll på. Jag kom hit ungefär den 14 januari, 'te New York och vi åkte in på Ellis Island där. Och där var folk, så jag har aldrig sett den maken. Och 'di körde, precis som kor och hästar, de bara skrek och slog och regera! Precis som det hade vart en Big drive, en stor ko-hög!

L: Cattle drive.

Algot: Ja! De körde med.

L: Och så kom Du in i en sån där fålla.

Algot: Jag kom in. Men; Du 'feck en lapp på lapellen, så Du visste var Du skulle gå.

L: När ni kom av båten?

Algot: När jag kom av båten ja.

L: Jaha.

Algot: Den hade du. Den måste Du ha på, för de visste. På tåget också. När vi kom på tåget, 'di titta på Den - var Du skulle gå. Och det var en dalslänning. Han gick av i New York. Han sa "när 'di tar den där biljetten", 'Di hade en liten - över Ditt säte i vagnen - "När dom tar den, då ska Du gå av nästa gång" och det var Chicago, se.

L: Men; innan vi lämnar Ellis Island. Hade Du läkarundersökning?

Algot: Nä, det var inte alls, nej.

L: Så; Du behövde inte gå till någon doktor, eller någonting?

Algot: No. Jag hade ett check på 190 dollar, det var ju bra mycket pengar på Den tiden se.

L: Ja.

Algot: Så jag ... carsa där då .. i New York.

L: På Ellis Island?

Algot: Ja på Ellis Island. Dom hade en .. en hytt där, som Du kunde gå och växla.

L: Och det var en svensk check.

Algot: En svensk check ja.

L: Och där fick Du kontanter då med en gång?

Algot: Jaa, kontanter, så vi hade inga amerikanska pengar förut, se.

L: Visade Du .. 25 dollar, eller Landstigningspengar, som dom sa? Visade Du upp dem?

Algot: Allt Du behövde visa var den där checken. För den var uppgjord, så vi kunde gå Var som helst med Den se.

L: Och Han sa ingenting, utan bara

Algot: Nej, nej.

L: lät Dig gå igenom.

Algot: Ja.

L: Så det var enkelt och gå igenom Ellis Island då.

Algot: Ja. Det var inte så svårt det. Men. Så länge Du hade landstigningspengar!

L: Så Du hade inte med Dig läkarintyg och sådana saker att visa upp?

Algot: Jaa. ... Det hade vi nog. 'feck vi nog i Sverige, tänker jag. Vi måste ha 'en militärintyg, för jag var 18 år, se. Och då kommer Du in i militären. Och det var ju en annan fråga, att jag ville lämna för jag ville inte 'exera, se. Brorsan, han hade gått hit i 1925,, så han hade vart här en tre år sen, när Jag kom dit.

L: Hade Han 'exerat i Sverige?

Algot: Han hade gått igenom rekryten, men han ville inte göra dom dära två veckorna sedan, två år i sträck, se.

L: Han ville inte göra det!

Algot: Vi fick en 14 dagar, två år efter varandra se.

L: Vad var folk emot Det för, tror Du?

Algot: Jaa, jag vet inte det.

L: Det kunde ju ha varit som en liten semester att komma ifrån arbetet!

Algot: Jaa. Ja, det var ju inte så svårt.

L: Och få mat, och

Algot: Och; han var skicklig, så han var barberare på logementet. Så de gav honom skokrämburkar och .. alla möjliga! grejer, som han inte hade tänkt! Men; han fick klippa håret i alla fall se.

L: Ja. Hur länge hade han 'exerat när han var ute i värnplikten?

Algot: Ja det var nog .. tre månader, 90 dagar, på Den tiden, se. 19 25.

L: Så ni var emot -

Algot: Ja, han ville inte ha nånting och göra med det där se.

L: Var det allmänt, tror Du, ibland pojkarna i Din by?

Algot: Ja. Min äldste bror. Ja han gjorde rekryten, också. Men jag vet inte. Jag tänker han gick nog och tog dom andra två veckorna. Men han var malaj. Han kunde inte se! se. Ja dom hade. Han kunde inte se nånting! Så 'di gjorde malaj utav honom, så han kunde jobba i köket bara då! Men - så tala han om att - de hade kokat gula ärter! När ärterna var färdiga så - det var någonting som stack opp i grytan. Så han tar där! Det var en rått!! Hela pälsen hade gått av på råttan! Det var bara råttan kvar! Men; de håva ut! och gav 'at till! -

L: Det är Därför ärterna smakar så bra i det militära!

Algot: Ja! De fick en extra smak där, se! Men de hade väldigt svårt att få ut de där håren som råttorna har, pälsen!

L: Men - han såg dåligt - så det betydde inte så mycket.

Algot: Ja. Det var inte tid nog 'te koka nånting annat. Du vet: gula ärtor, dom tar lång tid och koka! (Algot skrattar gott under återgivandet av den här episoden). Men han kunde aldrig, kunde aldrig komma över det. Han tala alltid om det där, för varenda som han träffa. När han kokte soppa, på en rätta!

L: Innan vi fortsätter nu, från Ellis Island och in till Chicago och Rockford, så ska vi stanna kvar lite grand i Sverige.

Vad arbetade Du med när Du köpte biljetten till Amerika?

Algot: Jag arbetade för Vägkassan, för Staten.

L: Jaha.

Algot: Dom tog över alla vägar i Sverige och gjorde iordning alla byvägar och allmänna vägar. Det var bara bygator. Och dom la på 4 tum av makadam och 4 tum utav singel och körde ner med en stor ångvält och pressa ner, så det blidde som en loge.

L: Så Du var med då; i Brålanda, och i Jästad och över hela södra Dalsland?

Algot: Ja. Well. Vi arbetar - om Du vet var Mossen är?

L: Ja.

Algot: Där måste vi rätta en väg. Det var en krök där. Så vi sprängde bort hela det berget och så la vi det på åkrarna där ute. Var vi hade 100 meter i fyrkant, och en meter hög och så kom krossen och krossade där se.

L: Och den stod där då.

Algot: Så vi fick betalt för .. för kubikmeter.

L: Jaha.

Algot: Så vi gjorde ungefär 25 kronor om dagen. På Den tiden, det var bra pengar, se.

L: Det var bra pengar!

Algot: Så bodde vi hemma se.

L: Och där hade Du stadigt arbete?

Algot: Ja. För 1½ år var vi där.

L: Vad berodde det på att Du fick idén att åka till Amerika?

Algot: Well. Det var någonting som gjorde att det var inte så 'möcke' kvar på Vägkassan. Det var bara stora vägar som de arbetade. Småvägarna var färdiga, se, så det var inte mycket kvar. Och så var 'exisen också.

L: Den låg framför Dig ju.

Algot: Det var inte. Den ville jag inte ha med och göra, se.

L: Var det någon mer i Din ålder som arbetade vid Vägkassan?

Algot: Jag hade två bröder. Den äldste utav dem, han hette Johan. Han var född 1905. Han var med. Och så hade vi en annan bror, lite - tre år äldre än vad jag var.

L: Och han lever?

Algot: Född 1907. Han lever än. Ja. Han har 'exerat. Han var i Skövde. Han var - ja - det var nog ungefär .. före kriget, då. Ja. Han var där nere, när jag gick. Han kom hem då. Och; sen följde 'di med opp. De kom hem då. Och - sen följde de med opp till norska gränsen på tåget och sen gick dom tillbaka hem igen, båda två. För vi arbetade på samma, i ett par år där, i stenschaktet. Så dom tog av 'en då, och följde med mig hem, så jag skulle komma rätt, se. För jag var ju dum - och - hade ju inte varit någonstans!

L: Vad pratade ni nu om, när ni arbetade på Vägkassan och vid stenkrossen? Spelade ni kort eller?

Algot: Nej. Bara släggan och efter sprängningen och veta så Du kunde få det i stenkrossen!

L: Ja.

Algot: Och så sprängde vi diken, sedan, för det var berg igenom hela Solbergsskogen där. Så vi sprängde diken på båda sidor. Och där fick Du 6 kronor metern! Då fick Du "göra liggare" som 'di sa, på långsidan, för att spränga bort se. Men det gick rätt så bra det.

L: Jaha. En höll borret och en slog?

Algot: Nej. Vi var två som slog.

L: Två som slog!

Algot: En Vänster, och min andre, min bror han var Höger; men han vridde bladet se. Och vi tog riktiga Rundslag på slutet, när borret blev slött. Vi fick använda tre olika dimensioner. Vi började med en Bröstare - kallade vi det för - för ett större hål. Och sen ett lite mindre - och sedan - så att det blev ungefär ett par meter; så där.

L: Hade ni med ässja då, och vässade borrena med?

Algot: Ja, vi hade med en tältässja, som vi tog borren på och jag var 'smen.

L: Så - ni gjorde det själva!

Algot: Ja.

L: Ni kunde härda dem tillräckligt?

Algot: Ja, vi härdade dem. 'Di gick Aldrig sönder.

L: Inte det!

Algot: Vi slet ut dem, men 'di gick aldrig sönder.

L: Hur länge höll ni på med ett borrh innan ni blev trötta på att slå rundslag?

Algot: Ja, vi gick ungefär en 1 ½ meter. Sen fick vi allt vässa om dom igen, för nästa hål, se. Men det tog - Ja Du tog och cut - skar av borret, det gamla borret. Annars blev det 'sprecker i det, se.

L: Så Du kunde inte vässa upp den gamla?

Algot: No, Du måste 'sla' den 'te', vässa om den.

Och - sen när vi kom på tåget från New York, så - ja - det var massor. Det var en värmlänning. Han var sjuk, som allting; efter han kom 'å' båten. Och det var en annan som sa: "Ja, Du blir ju sjuk nu på torra landet. Så Det är väl ingen idé och försöka hjälpa Dig"!!

L: Men nu innan vi lämnar Sverige. Vi fortsätter lite grand mer med stenkrossen och det. Det är intressant. Hur länge höll ni på och slå på borret?

Algot: Ja, det tog ungefär en fem timmar och borra 1 ½ meter.

L: En liggare.

Algot: En liggare, som vi fick slå, för hand.

L: Var det bättre och göra en liggare, eller rätt ner?

Algot: Ja, det var det nog, kanske, men det gick rätt så bra. Du var van vid 'at, så Du slog aldrig fel se.

L: Och han som höll på borret, han märkte naturligtvis först om de slog fel!

Algot: Ja. Ibland så hade han, nära handen, så hade han en sorts grej, en tång, som han kunde vrida den med.

L: Han hade inte näven där då?

Algot: Han hade inte näven där då men den blev nära. Det var Såhär långt emellan, då ungefär 10 tum eller 12 tum. Då slog vi allt rundslag. Men vi träffa precis. Vi var så vana vid det, så.

L: Jaså. Och ni blev inte trötta efter ett tag heller.

Algot: Nej. Nej inte på Den tiden inte. Vi var vana vid hårt arbete.

L: Tog ni någon rast emellan och satt och pratade en tio minuter?

Algot: Nej. Det bara hållt på och borra tills vi gick hem för lunch och det var bara en 10 minuters väg, se.

L: Vem var basen utav er tre här?

Algot: Ja .. det var nog dom äldre pojkarna. Men det var inte 'möcke' och vara bas för, för man fick ta en slägga och sen en bila. 'di kallar 'en för bila. Det var kanske en fyrkantig ände på den. För och lära hur 'te' slå stenen, så den gick isär, för det var granit se. Men efter Du har dynamit i den, på vintern så hade 'di dynamiten i rocken! - inne på innerfickan! för den inte skulle frysa se. Och så gick vi och slog! Det var inte någon som tänkte på någonting sånt där! Det var inte farligt! Och när vi tog och satte knallhatten i dynamiten så tog han med tummen och bit fast i käkvrån. Om den hade exploderat hade huvet fallit av!! Men det blev man så van 've', så det gjorde man alltid se.

L: Var ni lärda allihopa i att sätta på stubintråd och knallhattar?

Algot: Ja. Vi hade sprängt lite hemma på stenar och så där.

L: Det var ingen som lärde er då?

Algot: Nä då. Nä.

L: Det fick ni lära er på arbetet.

Algot: Det stod på paketen hur mycket tryck dynamiten bestod av. Det var 70 kg tryck.

L: 70 kg.

Algot: Så Det var ju bra säkert i alla fall. Men så när Du höll på och borra, så kom Du 'te' en spricka. Ja, då gick borren in i den där sprickan och det var svårt att komma igenom. Så; då fick vi skjuta, sedan, med en liten patron och köra in i hålet och blåsa ut det, så det kom ifrån 'spreckan, se. Bränna bort det se.

L: Hur många gubbar lade Du in i en sån där liggare som var tvärs över?

Algot: Ja vi ungefär la in 1 kg då.

L: 1 kg.

Algot: Vi sköt en gryta där inne, sände in småpatroner och det blåste ut. Så det blev en liten gryta där inne, så vi kunde få dynamiten på En plats. Och sen körde vi in dom där, och sen sattes stubintrån, ja, den var inte så värst lång. Bara körde in den och sen öste vatten efteråt - i - så det blev lufttätt.

L: Öste vatten!

Algot: Vi använde vatten. Det behövdes inte vara - vi behövde inte plugga, eller nånting.

L: Så: det blev ett litet hål där inne då, eller en gryta, som Du säger.

Algot: Ja. Och där låg dynamiten.

L: Den pressade ni in med en pinne då?

Algot: Ja. Det var allt.

L: Och den siste gubben hade knallhatten.

Algot: Ja. Han bara bet ihop den där och körde in. När vi sköt Gryta - Du vet - de hade bara en stubin: som var såhär lång! med en halv dynamit, och bara körde till! Och sprang på sidan och stannade vid sidan av hålet när det blåste till.

L: Jaha.

Algot: Men det blev en gryta, så Du kunde få in .. 1 kilo där. Men Du kan få hålla på en halvtimme och göra det där, se.

L: Och det hände inga olyckor som Du var med om?

Algot: Nej. Det var aldrig några olyckor. Så Du kunde spränga en vägg, precis rätt ner, men då fick Du borra hålena så här långa, långt emellan. Det var ungefär en 8 tum, eller så. Men; då måste Du använda elektricitet, så 'di alla gick på en gång.

L: Så ni använde det?

Algot: No det gjorde vi aldrig. Men jag såg dom använde det i Göteborg sedan, när vi var där nere. Vi cykla dit ner en gång för att se hur 'di bar sig åt. De höll på och sprängde på vägarna, se.

L: Men då använde de väl maskiner för att borra med?

Algot: Ja. Dom hade kompresser och körde med.

L: Kompresser ja. Men Du sa: 1 ½ meter. Hur många timmar tog det att borra det, sa Du?

Algot: Ja det tog ungefär en 5 6 timmar.

L: För 1 ½ meter!

Algot: Ja.

L: Jaså det tog så pass tid!

Algot: Ja, det tog en halv dag.

L: Jaha, Du.

Algot: Men då hade vi nog arbete sedan för kanske en vecka, för att få ut den sen, och köra en skottkärra med järnhjul på! Det var inga -

L: Inga gummihjul.

Algot: Där fick Du ha tungan rätt i halsen!

L: Det skakade.

Algot: Ja. Om Du körde på en liten sten, så välte rätt hela altet. Du kunde inte hålla Det.

L: Nähä. Hade de bra redskap; Vägkassan?

Algot: Jaa. De kom med plankor, men släggor och borrh, det fick Du köpa själv. Och dynamit.

L: Fick ni det!

Algot: Ja.

L: Och dynamiten också?

Algot: Ja. Och vässningen, den gjorde vi själva. Men 'te' och börja med så hade vi ingen tältässja, så vi köpte En, se och det gick rätt så bra.

L: När ni var inne och köpte dynamiten, i Brålanda. Var ni tvungna att ha intyg på att ni skulle spränga så och så?

Algot: Nej.

L: Det kunde vem som helst köpa?

Algot: Ja, vi fick tala om vad vi skulle ha det för och att vi arbetade på Vägkassan och - då visste 'di ju. För vi hade - han som betalade oss och så vidare - vägmästarn - om han hade gett våra namn, det vet jag inte. Men vi köpte borrh. De kände oss i alla fall, se. För de hade reda på med det samma på att jag hade varit uppe på skjutbanan och tagit första pris, se.

L: Ja! Det var ett annat kapitel - skjutkapitel - så att säga.

Algot: Ja.

L: Så; det var Ditt stora intresse, att skjuta.

Algot: Jag tillhörde en grupp. En grupp.

L: Hur många var ni där uppe?

Algot: Jaa, vi var väl en 15 eller 20 'stöcken, som sköt där.

L: Var de i Din ålder?

Algot: Ja, i Min ålder, och lite äldre, för jag var väl en 17; 16 eller 17 år, när jag börja.

L: Och .. Den skytteföreningen, den var äldre. Den hade varit i många år.

Algot: Den hade vart i många år men gruppen hade slutat opp. Dom hade så mycket elände med kulor gå fel plats, until de fick en mur på berget, så 'di kunde hindra kulorna från och gå vidare. Så de byggde en stor stenmur uppe på berget som 'di sköt emot. Så det kunde gå att kulan hit-ade berget och så åkte över och så gick den kanske en tusen meter längre, se.

L: Var fanns skjutbanan?

Algot: De kallar för Ting-gårn. Det var rätt bakom - Du kommer ihåg var Frida bodde i Rödkila?

L: Jag vet ungefär.

Algot: Mattssons, var det på Den tiden.

L: Jaha.

Algot: Och 'di åkrarna gick tillsammans. Från Ting-gårn, på 300 meter, så var vi rätt över på andra sidan. Det var en bäck där nere, i Rödkila.

L: Så 300 meter, det var maximum.

Algot: ja, men jag sköt aldrig. Jag var bara 17 år då, så jag låg på 100 meter, se, i första klass. Men dom som var på 200 meter, dom hade tre liggande och två stående skott att skjuta, i tävlingen. Men jag låg på 100 meter, bara liggande ställning. Och det är ju mycket lättare. Men jag hade 200 utav 200 possible; men det var ju 5:1-orna som gick i den mörka pricken! Och där hade jag 13 och näste man - han var - tänker han var från Borås eller någonstans - det var hela Älvsborgs län, som låg där och tävla se.

L: Jaså, på den speciella dan.

Algot: I 6. Vi var nere på I 6 då. Så det var någonting nytt! Vi hade aldrig sett I 6:s skyttebana.

L: Var det på Västgötadagen, det?

Algot: Vi sköt mot Vänern då, se. Och; så fick Du lösa skott, i fickan. Du fick 20 skott och om Du satte i 6, eller En för lite, då förlorade Du 5 points, se. Så Du får hålla reda på det.

Annars var det

L: Ramen.

Algot: Ramen, men det fick Du inte, se. Du fick lösa skott. Och så 'feck Du

L: Inte det.

Algot: Ja. Du fick några sekunder och ladda se. Och då fick Du hålla reda på hur många Du hade. Och sen stod en kapten och en major och kommendera när Du skulle börja skjuta och När Du skulle hålla opp. Du fick - kanske 1½ minut och skjuta fem skott, se.

L: Kunde Du lägga de 6 patronerna?

Algot: Jag hade dom i 'feckan.

L: Du måste ha dem i fickan.

Algot: Ja. Lösa.

L: Men Du hade bara 6 där, då. Så Du visste, när den tog slut den siste, så.

Algot: Ja. No vi hade 20 patroner.

L: I fickan.

Algot: Ja.

L: Då fick Du hålla reda på dem.

Algot: Du fick hålla reda på dom. På Den tiden kom jag ihåg bättre!

L: Du hade inga problem med det då, att komma ihåg.

Algot: No. No. Näste man, han hade 12 5:1-or, jag hade 13 med mera, det var det högsta. Så; då kom det en Mauser-gevär, en ny, från Karlstad stift.

L: Det fick Du som första pris ja.

Algot: En Första pris. Och sen ville 'di att jag skulle gå ner i Bohuslän och tävla Där, men jag brydde mig inte om det där, för att jag hade andra grejer och göra - än gå där och skjuta!

L: Var Du inte intresserad av det tillräckligt då?

Algot: Joo! Men; när Du kommer ut så där. Det är för 'möcke' okänt folk, det var inte så roligt. Du ville 'va' med Dina egna grabbar, så var det ju mycket trevligare. Att ligga ett par dagar där, det var inte så intressant.

L: Så Du var mera intresserad av Dina egna kamrater, än av att skjuta en fem-etta, än av att åka ner Dit.

Algot: Ja. Vi 'geck ner då några pojkar, i Vänersborg. Det var en grosshandlarpojke - och - han hade en sån där Model T Ford och vi åkte alla i Den. Och vi hade gevär med oss och vi sjöng hela vägen, ända till Vänersborg! Ja, dom hade trevligt!

L: Så det var välbesökta tillställningar; skyttegillena, då.

Algot: Ja det var Älvsborgs län som hade gjort i ordning det där, se. Och så tog dom - Väl - de kanske hade andra platser och skjuta på också - och i andra skyttebanor närmare var de bodde. Men Vänersborg var den närmaste Vi hade se.

L: Så det var ett stort intresse för skytte då.

Algot: Ja. På Den tiden, då var det bra många skytteföreningar som höll på och praktisera.

L: Men; nu: av alla dessa som var intresserade av att skjuta och så. Då skulle man ju tro att de var intresserade av det militära, av att få använda uniform och att få använda talangerna där inne. Men det var det inte?

Algot: Nej.

L: Vad tror Du det berodde på?

Algot: Well. Du hörde så mycket när Du kom hem; att: maten var inte så vidare bra och det var så 'möcke' sergeanter och fanjunkare som var besvärliga och komma överens med, och så där vidare!

L: Som skrek och skralade.

Algot: Ja. Som bara visa att 'di var patroner se.

L: Och; Du tror att de som växte upp inte ville veta av Det trycket.

Algot: Ja vi hade en. Han var lite mera konstig. Vi hade: Erik, Om Du har hört talas om: Skvätter, i Kättarebol? Men han var lite konstig, så; när han såg fanjunkarn tog han 'å' sig mössan och hälsa på'n! Och skulle 'disposera honnör se. Så han såg fanjunkarn uppåt fönstret. Då sa han: "Ja! Du har det dubbelt bra. Du kan sitta där oppe i fönstren och bara lata Dig och inte göra nånting"!

L: Vem var han?

Algot: Ja, han hette - vad hette han igen? Oskar. Oskar i Kättarebol.

L: Var han yngre, eller var han äldre kanske?

Algot: No. Hans bror var äldre, för han hade vart i Amerika. Men Han hade blivit snurrig här, så 'di sände hem 'en! 'te' Sverige! Course; hans mor och far levde på Den tiden se. Men han var här i Denne stan, se, här i Rockford. Men: Skvätter. han var inte så dum 'te' och göra. Han var smed, och han kunde göra vad som helst i elektricitet och så där vidare. Så: han var inte Dum, men han språka så mycket, se.

L: Och det var därför han fått namnet ..

Algot: Skvätter ja.

L: Skvätter.

Algot: För han. Jag vet inte hur det bar sig åt riktigt, men det var nog under tiden han levde hemma på gårdarna. Han 'geck och språka en massa - vad 'di sa. Det är inte värt jag säger det, va?

L: Vilket då?

Algot: På svenska?

L: Jo naturligtvis!

Algot: Ja men har Du Den på?

L: Ja ja. Det gör väl ingenting. Det är ju en autentisk historia.

Algot: Ja det är inte värt och säga Det i alla fall. Men. Course när jag var hemma och hälsa på, då träffa jag honom. Då hade han bil.

L: Jaså han levde Fram i Vår tid, så att säga?

Algot: Ja. -68, så hälsa jag på'n se.

L: Se där ja.

Algot: var ju roligt och träffa 'en i alla fall, för att; vi var ju 'möcke' tillsammans. Han kom alltid och hälsa på, för det var inte någon annan plats han kunde gå på! Och så fick han ju kaffe, och dopp och så där hemma, Du vet. Det var alltid. Du skulle ju alltid ha kaffe när Du kom.

L: Men Han gjorde militären!

Algot: Han gjorde militären ja. Men .. Det var nog före Min tid - för han var lite äldre än vad jag var se. Men; jag kommer ihåg honom. För att: jag var ju bara en liten pojk, Du vet. Men

man satt där och lyssna i alla fall se. Det var ingen annan plats och gå. Det var ett stort rum där Du vet, där 'di sov och ett sommarkök. Och det var ju kallt, gick inte och 'va' där.

L: Han, nu. Han visade prov på att han kunde säga emot den militära överheten.

Algot: Det var hans bror, det, se.

L: Det var hans bror det!

Algot: Jaa. Han hette: Erik, hette han. Men han var. Jag vet inte varför de tog in 'en i det militära, för att Han var ju så konstig, se. De sände hem 'en ifrån Amerika, se.

L: Men; han hade varit i det militära innan han kom till Amerika?

Algot: Nej. Han gick in i militären sedan efteråt.

L: Det var under Första världskriget kanske.

Algot: Jaa, det Var nog det. Efter; och efter det. För att: det var kanske: 19 19 och 19 20 och something there. Det var före. Ja. Min äldste bror, han gick 1921, då var han i 'excisen se. Men; han gjorde så att han inte kunde se nånting, så han blev malaj med detsamma, se. Så då fick han arbeta i köket. Och Det var ju mycket lättare. Han behövde inte vara ute och exersera. 'Di fick väl lära sig och hälsa och göra honnör och sånt där, men det var inte mycket militär inte.

L: Men Det bet inte på honom - och göra honnör?

Algot: Nej nej. Han tog 'å sig mössan när han hälsa på dom! När han kom ner i stan! Han tog alltid av sig mössan när han hälsa på 'en. Och 'Di kände 'te' 'en, Du vet. 'Di brydde sig aldrig om 'en!

L: Det var Skvätter, det.

Algot: Ja, det var hans bror. No Skvätter, han var Rätt i huvet! Jag kände dom. Jag arbeta på Kullarna då. Då var hans mor och far där och arbeta - göra lite pengar, på den här gården som de arbeta på! Det var en lite större gård och dom 'feck hyra, för det var gammalt folk se. Och 'di 'feck mat och mjölk, och så där vidare och spannmål, för 'di arbeta på sommarn. Jaa. Jag kände dom 'möcke' väl också. Jag arbeta i ett par säsonger - och valla kor - och så där. Och hjälpa till. Men jag fick göra annat arbete också. Jag var bara sju år gammal, men -

L: Sju.

Algot: Då fick Du allt stå i lika bra som en dräng.

L: Du visste vad Du skulle göra.

Algot: Å ja. Det gick inte och säga nånting.

L: Det gick inte och säga att Du inte förstod vad det Var, eller så?

Algot: Nej nej. Och jag fick så för hand; havre och råg och plöja och harva, och göra allting se.

L: Vem hade lärt Dig det nu? Pappa, eller?

Algot: Det fick man lära sig hemma. För - när - jag var väl ungefär - jag var inte fullt sex år. Jag hade inte börjat skolan men min bror - han 'sulle gå och läsa, se. Så - det var meningen jag 'sulle gå en dag i veckan, då 'di 'geck 'te' kyrkan. Men de ville ha mig 'te' stanna hela veckan. Så Han kunde arbeta, och var större; han var en 13 14 år, se. Så då ville de ha mig hela veckan, så jag stanna hela sommarn Den. Liten som jag var! Och hade en 13 14 kor och ta reda på.

L: Du var inte irriterad över att det var mycket att göra, utan Det skulle Vara på Det viset.

Algot: Det skulle vara så där uppe att jag skulle ta vara på korna se.

L: Och det gick inte att fuska och säga att en ko hade gått bort i en havreåker, eller nånting.

Algot: De var ju uppe i sädå kern Du vet. Men där fick man allt passa på när 'en piska, se. En fick vända opp dom ibland, för 'di skulle komma ihåg att 'di inte skulle gå där.

L: Du talade här om Skvätten; det var ju ett Bra exempel. Var det många sådana personer när Du växte upp, i byn runtom, att det var någon som var lite granna - som vi sa - Märkvärdig?

Algot: Nej, det var det inte. Men vi hade Smedpojckarna. Vi har en i Chicago nu. Dom var väldigt bra! Det var En som hette Lars; den äldste pojken. Och Han kunde ställa igång allting och dom kom tillsammans och dansa, och gjorde folklekar och så här. Han kunde alla lekarna. Han kunde inte sjunga. Han bara dundra på och huja sången. Så fick vi andra sjunga Med se! Men han kunde inte hålla ton, se. Men; han var hjulmakare och snickare - och byggde hus - och det var en väldigt förstklassig snickare se. Och sen hade 'smea' i samma hus. Hans far var smed, och hans langare, och 'di vässte plogar och harvar och sånt där - och - beslog.

L: Och Han lever fortfarande i Chicago?

Algot: Ja den ene utav dom. Han arbetar ute i Böhn, hos en annan gubbe där, i Böhn. Det var two gårdar i Böhn där, se. - och han arbeta på Den. Han var lite större, för Han var väl en tre år äldre än vad jag var se. Han var där i många år, tills han växte opp. Efter att han hade gått och läst, då gick han ju hem sedan och försökte nånting annat, och tog drängplats och så där.

L: Vad hette han nu, den som var hjulmakare?

Algot: Han hette Lars.

L: Lars.

Algot: Det var Lars, och En som hette Alfred, men han gick till Amerika före jag var stor nog förstå nånting. Han var i Amerika, här i Chicago. Och; han börja en fabrik; att göra maskiner, och så där. Han var klyftig Den också - men - dom andra var stora pojkar allihop, men Han var lite mindre. Han kom hit 'te' Rockford och hälsa på, ett par gånger på oss. Hade han sin bror med sig.

L: Så: Han kunde konsten och leka.

Algot: Ja. Vi var ute och sjöng Annandag jul och så där vidare. Då hade vi en stor stjärna med färger i, med ett ljus inne i och sen 'geck Den runt den här.

L: Ni gick från hus till hus då?

Algot: Ja, och sjöng.

L: Annandag jul?

Algot: Annandag jul ja.

L: Jaså!

Algot: Han hade en massa stoj där. Vi höll på hela natten. Vi kom inte hem förrän klockan sju på morgonen!

L: Och; Det var en gammal sed. Den är inte utdöd ännu?

Algot: Nja, jag tror inte de gör det 'nå' mera.

L: Men Då, när Du växte upp.

Algot: Han hade gjort en stor stjärna, såhär, med riktiga stolpar i den.

L: Ja. Stearinljus?

Algot: Ja, med olika färger på papperet se. Så: det var väldigt fint. Och sen snurrade vi runt, den här, framför fönstren utanför och sjöng. Så 'di 'kunne se alla färgerna, se.

L: Säger Du det!

Algot: Men: ljuset stod rätt upp och ner och Du höll den där. Det var en styv ståltråd. Allting var gjort utav papper se.

L: Jaha. Och Det var på kvällen, när det var mörkt?

Algot: Ja. När det blev ungefär vid halv ett, då börja vi. Men vi gick

L: Halv ett På natten!

Algot: På natten, ja. Då, - och Det

L: Det var ju på morgonen egentligen, halv ett.

Algot: Jaa, men 'di var oppe och passa på. 'Di tyckte 'di skulle in och ha kaffe på varena plats, se.

L: Och ni var inbjudna, på Varena ställe??

Algot: Å ja! 'di kände oss Du vet.

L: Hur många ställen kunde ni gå på då?

Algot: Jaa. Vi stannade. Förste, så var det nog hos Agda; Gunnars syster, Lars Petter, där. Och sen 'geck vi 'te' Kroksmyra. Det var ett stenkast åt Brålanda till; men det var inte långt och gå se. Ja. Sen gick vi - ja - vi gick hem och sjöng i vårt hus och - på Norskogen var en annan gård, som vi hade lite släktingar som bodde. Och sen gick vi ut 'te' Troneberg. För vi hade 'flecker och pojkar som var med på våra gäng, när vi hade tillställningar och så där och - - Pojken, han spela dragspel. Ja, Så - på en kväll, så kanske vi gick till 'nåns loge och hade dans där! 'Di 'kunne få ihop, i antal; 15 stycken kom och det var dans, 'te' tidigt på morgon, klockan fyra, då blev det ljust, på sommarn Du vet. Ja det var ljust före Det. Men; vi brydde oss inte om Det!

L: Det var alltid någon som kunde spela dragspel

Algot: Well. Han hade två systrar också och 'di var med Du vet. Så Di tog honom med, när 'di visste det skulle bli dans där se. Så; det kunde bli Vems loge som helst. När vi kom tillsammans så 'geck vi dit. Det var ju inga telefoner! så 'en kunde göra i ordning i förväg.

L: Men på logen. Var vagnarna utdragna i förväg?

Algot: Ja, om 'di inte var, så drog vi ut dom! Men på sommarn, Du vet, så var 'di alltid ute, för det mesta, dom där vagnarna.

L: Jaha. Men; på annandag jul, om vi nu går ifrån det. Vad sjöng ni för sånger? Var det salmer, eller var det?

Algot: No det var en julvisa "Guds son är född på denna dag ' efter faderns väl behag" så var det några ord där. Det var ju en religiös sång.

L: Det var lite i årstiden.

Algot: Ja, det var lite visa i den också see, men den var ju lite religiös också.

L: Hur många kunde ni vara utanför ett fönster?

Algot: Ja vi kunde vara en 15 20 'stöcken. Det blev precis som en massa. För 'di hade ju enkla fönster och det var inte 'möcke tätt i väggarna heller, så.

L: Men det var ju ett bedrövligt lag och få in i huset på annandag jul.

Algot: Ja. 'Di hade satt igång till jul, Du vet.

L: Så ni fick kaffe då, och kakor.

Algot: Ja. Dom hade julekusar och grejer och kaffekakor och sånt där se.

L: Hur länge behövde ni sjunga nu innan dom öppnade?

Algot: Ja vi bara sjöng Den sången. Sen kunde vi sticka iväg och inte behöva gå in. Om det var gammalt folk, så kanske inte de sprang ut och fick Tag i någon av oss se.

L: Så; ni hade förstånd på det?

Algot: Ja. Ja. Så vi kunde ju inte gå in på Alla platser. För det tog för lång tid se. Men, som: dom visste ju att vi skulle komma, så 'di låg där och vakta!

L: Men om ni nu kom in. Hur lång tid spenderade ni där?

Algot: Ja. Kanske 'di satt och språkade. 'Di kanske tog en 10 15 minuter.

L: Ni sjöng inte mera; inomhus?

Algot: Nej nej, det gjorde vi aldrig. Men det var ju en massa språka, för vi kände ju folket och det - så det var som vanligt.

L: Ni hade med er några nyheter - och - ni Fick några nyheter.

Algot: Ja, det var inte mycket nyheter, på Den tiden!

L: Alla kände till dom. Och detta höll på; hela tiden Du växte upp?

Algot: Sen jag var liten. Jag var nog kanske en sju åtta år när jag följde med, för Den här Lars, han tyckte om mig se. Och han var ledarn.

L: Hjulmakarn?

Algot: Hjulmakarn. Och; han skulle ha mig med - varenda gång - så skulle Jag vara med. Jag var ju liten för dom där, för Det gänget. Men: jag 'töckte det var roligt. Det var inget annat roligt och ha; Du vet!

L: Men han hade ingen sångröst. Han visste vilka sånger ni skulle sjunga.

Algot: Han kunde dansa, och han kunde vissa lekar: hur till gick Engelskan. 'Di hade en Engelska .. dans också 'di hade.

L: En Engelsk dans!

Algot: Ja. Amerikanskt.

L: Säger Du det!

Algot: Ja.

L: Var det svensk-amerikanskt?

Algot: 'Di kallar'n för: "gick Engelskan".

L: Gick "Engelskan".

Algot: Ja. Det var namnet på'n.

L: Vad menas? ..?

Algot: Ja. 'dom gick som 'di gör, dom här -

-L: Jaså de kallade den för "Gick Engelskan"?

Algot: Ja 'di kallade den för Den. På svenska se. Men 'Di gjorde den alltid då, för 'di fick springa lite fortare då! Det var inte så noga!

L: Du vet inte hur den kom in till Brålanda?

Algot: Han, han - Kanske han hade fått den. Han hade alltid Reformatorn: godtemplare-tidningen, den här Lars, se. Han var lite granna mera - hade mera grejer än vad resten hade - visste nånting om. Men hade Informatorn - och han läste den - och - på Den tiden så var dom mera vakna i dom tidningarna. Det var ju Godtemplarna som sände ut Reformatorn se.

L: Och De hade fått en hel del från Amerika kanske med sånger, och uttryck och sånt.

Algot: Jaa, det kan nog hända. Det var ju många amerikanare, folk som for fram och 'tebaka, så 'di kanske hade lärt sig Du vet.

L: Det var inget engelskt/ amerikanskt uttryck som Du snappade upp under ungdomsåren?

Algot: Nej, nej. Det var bara - 'di bara sjöng den melodin - bara. Det var inga

L: Det var på svenska?

Algot: Det var på svenska, se. Men vi praktiserar alltid lite granna före - på logen hemma. För det var - dom mesta var i närheten, där, se. Men; han kunde ställa opp det kan vara enkla danser, så.

L: Jaha. Och Det området som ni höll er i nu; det var i omgivningarna runt, där ni bodde?

Algot: Ja, det var bodarne där och lite utav Troneberg sedan, det blev lite större - och Bjurneryd - det var ett par - ja det var en som flytta dit och då blev det lite längre i omkrets. Så på midsommar. Ja vi hade stång och allting. Klädd stång och så dansa vi på logen, men 'di kunde inte alla dansa på En gång, så då gjorde en del ringlekar utanför om majstången och de andre dansa efter dragspel där inne på logen. Men dem hade alltid bra dragspelare. 'Di behövde inte betala nånting. De gjorde det. De satt där hela natten och spela.

L: Använde ni fiol nån gång?

Algot: Nej, det var ingen fiol. Det var bara dragspel och kanske två dragspel ibland.

L: Så dragspelet, det var -

Algot: Ja Det var det bästa. Det var det bästa. Men den ene, han brukar allt gå ner i Vänersborg och spela, för tillställningar på dansbanor, men då fick han betalt, se. Han bodde där nere i Timmervik, den där grabben. Jag fick alltid gå ner och tala med honom, så han kom upp.

L: Jaha. Han ställde upp gratis på logdanserna.

Algot: Ja, ja.

L: Ni gick inte runt med hatten och tog upp?

Algot: Nej, nej; men .. vi hade alltid mat som stod på bordet; hela kvällen. 'Di 'kunne gå in och äta .. var dom ville, se, hemma.

L: Det fanns alltså rikligt med mat och sånt?

Algot: För det mesta var det hemma. Men - så en sommar så gjorde Lars - gjorde en dansbana 'däroppe, han spika ihop bräder och hade dansbana. Men det kom så mycket fullegubbar runt, så det - och 'di ville ha 'fleckerna 'te dansa, men 'di ville inte dansa med de där fullegubbarna, så det blev slagsmål och sådär. Och Lars - han var ju så stark. Han tog dom där gubbarna och slängde dom in i skogen! Över staketet. Så - hans mor sa att "jag vet inte vilket som är bäst? Att ha fullehundar, eller ha grötvalpar"? sa hon. Var de skulle slå ihjäl dom! För 'di var ju så starka, 'di där smederna. Han tog dom här i ett par grepp och så slängde han dem över stänget, in i björk - Det var en massa buskar där. Där åkte dom in.

L: Var det såna som var längre bort ifrån eller?

Algot: Ja. Det var luffare och sådana där, som kom, och 'geckk. Och 'di - 'Di var inte något vidare 'te ha. Men det var en del folk som tog in dom. 'Di arbeta lite granna och fick stanna där - och - det var det värsta folk 'di 'kunne ha.

L: Jaha. Men de som höll sig inom omkretsen -

Algot: Ja, de var ordentliga de. Det var dom som bodde i Den omnejden och det var ingen sprit eller nånting.

L: Det var ingen som vågade göra ett hyss, för då blev man ökänd.

Algot: No. Så då när jag börja arbeta, då köpte jag alltid hem svagdricka och sockerdricka och sånt där. Jag hade en stor tunna, med alltid is i och så där vidare. Det var fritt. Men; då arbetade man, så man hade pengar Du vet.

L: Så ni tog upp is på sjön och la sågspån i?

Algot: Ja. Dom hade. En del folk hade - uppe i Sjørud - där hade dom lagt det in i halm, över sommarn.

L: Och det höll sig?

Algot: Det höll sig. Det isolerade. Halmen isolerade, för det är luft inne i strået, se.

L: Var det bättre än sågspån?

Algot: Det är bättre än sågspån. För Det blir för tätt, och det här är luft inne i stråna.

L: Säger Du det.

Algot: Ja. Ja vi tog upp is. Jag var upp i Sjärudd och såga is där.

L: Det var Vänerne det?

Algot: No, det var rätt på en bäck, som vi tog upp is där. Ja. Men; jag försökte och skulle ha hästen närmare, med släden. Men; Han for där och stampa. Den där sporren, den gick rätt igenom min tå, genom stöveln, och allting. Alltihop. Å! Jag låg där i vecketal med benet upp i taket! För det värkte så hemskt se. Men jag gick aldrig till nån doktor, inte. Det "det blir bra igen".

L: Det fick självläka sig.

Algot: Självläka sig.

L: Så ni använde is då, även i hushållet, i hemmet?

Algot: Nej, det var aldrig nån is.

L: Det var bara för extra tillställningar?

Algot: Ja. Ja.

L: Men mjölk och så, det kylde ni i kallkällare, eller?

Algot: Dom hade jordkällare, av sten.

L: Dom hade det.

Algot: Men; den mjölken blev inte gammal i alla fall, för att vi var ju så många hemma, så den gick åt.

L: Ni tog den på direkten.

Algot: Vi separera den. Det var bara skummjölk, men separatoren var inte så vidare to rengöra grädden från mjölken. Men; de gjorde smör utav den och sålde mesta smöret se.

L: Så; det var de nöjena ni hade då, när Du växte upp. Var den någon mer sed? Annan dag jul hade ni.

Algot: Ja. No det var året - under vintern. Då allt det här folket som var med, dom hade en tillställning - i Deras hus. Och Där hade vi dans se. And .. och så kanske det var en annan gård. Och 'di - 'di hade en tillställning där - 'Di kunde ha dans och komma ihop, ungdomarna, se. Den gick runt hela vintern, Den vägen.

L: Hur kom ni överens om det? Hur fick Du reda på att det var dans .. bort i skogen?

Algot: Ja. Vi talade med dom. Vi var alltid i umgänge med dom.

L: Och då beslutade ni att ni skulle träffas där.

Algot: Ja. Ja. Att 'di skulle vara där se. Det blev fullt hus varenda gång, se.

L: Men det blev många där i huset på en gång!

Algot: Ja. men det var inte så många en del platser. ja, det var ju ungefär en tre fyra 'stöcken, se. Men dom hade alltid stort rum, Du vet.

L: Salen.

Algot: Ja ja. And vi hade - min bror, han hade byggt in till huset. Så vi hade ett lite större rum, på ena änden se.

L: Hade ni kakelugn och eldade upp då eller?

Algot: Neej .. 'Di hade ingen vidare - Det var inte någon vidare värme - men det blev varmt för det var så mycket folk, Du vet se. Och lamper, och grejer. Så; - Det var nog ingen som tänkte på nån värme inte!

L: Det var fotogenlampor då.

Algot: Ja. Sen hade vi ju en sån där öppen spis i sommarköket You know. Den gick ju för full fart se.

L: Och; där drack ni kaffe och -

Algot: Ja. Och det var smörgåsar, och

L: Kleming.

Algot: Ja, där var allt möjligt. 'Di kallar'n för - hemma kallar vi 'en för plässor. Det var

L: Småbröd.

Algot: småbröd ja.

L: Ni hade inte Kleming?

Algot: Nej.

L: Du kommer inte ihåg att ni använde Det uttrycket?

Algot: No det har jag aldrig hört förr.

L: Nähä. Det kanske inte användes där nere männe.

Algot: Men dom hade alltid all möjlig mat och smörgåsar.

L: Ni hade inget annat uttryck för Smörgås?

Algot: No. Bara: smörgåsar, och cookis och sånt där.

L: Dom hade plässer.

Algot: And Plässer - ja! (Algot skrattar gott, och erinrar sig en episod). Jag måste skratta åt min bror! Han var över 'te mammas kusin, och hon skulle 'bju' på kaffe! Och hon hade - 'ho använde snus, käringen se. Och 'ho hade alltid en liten klut - ett litet tyg - för hon hade inte 'nä vidare tänder så där. 'Ho hade den i en trasa se. Och; hon hade bakat - och; Han 'feck en plässa! Och då låg den där kluten i plässan! Han bit i den. Den gick inte av! Så han stack den i fickan riktigt kvickt. Det var Axel. Och - så hon fick inte reda på det: Men; han åt inga mer cookis-ar där!

L: Ja, hon var ju före sin tid. Dom började ju med snus.

Algot: Ja. De gamla käringarna gjorde 'at en hel del ja, på landsbygden.

L: Hon gjorde sina egna klutar då.

Algot: Ja, och rulla in och hade där inuti. Men; när hon baka, så hade den ramlat ut och kom i degen!

L: Det förekom att fruntimmer hade snus?

Algot: Ja, ja. Det var en .. kusin till min far. Hon kusin till honom. Och de byggde nära som hörde till det huset där borta. Det var smågårdar se. Så dom gubbarna 'geck tillsammans och spela knäkterpass, och så där vidare, på söndageftermiddagarna. Det var den ende tid 'di hade.

L: Använde de flesta gubbarna snus, på Den tiden?

Algot: Å ja. Å ja det hade de.

L: Så det var allmänt.

Algot: Ja. Så min far han använde snus. När det blev krig och 'di inte kunde få nåt snus, då var han sjuk. Han var blek i ansiktet. Jag trodde han skulle dö gubben!

L: Så de var så hårt ansatta.

Algot: Ja. Men; så kom vi på att: vi torkar körsbärsblad. för han kunde röka det. Och det hjälpte lite granna se.

L: Han rökte också?

Algot: Ja han började då under tiden han inte kunde få något snus, se. Och då rökade körsbärsblad. En pipa. ja, det hjälpte lite granna det där!

L: Du talade om stenarbetet där. De använde väl snus? De kunde väl inte röka, som var i stenbrott?

Algot: No, 'di använde ingen snus, 'nön' utav oss, pojkarna. Axel, den äldste pojken, han använde ingen snus. Men; And the other, Den ende som använde snus var Anders Gustav; And Alex,. Och 'henas - hans svärmor - hon sa: "Du 'kunne aldrig ge mig snus"! sa hon. För

'ho. Han jagade 'na och fick tag på 'na, för och ge 'na en pris snus, på skoj! Men han kunde inte hålla henne. Men så kom han och tänka på - han höll henne. Och så tog han sin egen snus! Och vilket liv det blev. 'Ho spotta hela kvällen!

L: Men det var väl ovanligt, att fruntimmer använde snus?

Algot: Ja. Det var sällan Du kunde se nånting sånt där.

L: Men hon spottade då, precis som gubbarna gjorde. Spottade snus.

Algot: Jaa, det fick 'di göra, Du vet. Jag vet inte om hon lade på nåt snus när hon gick bort eller se. Då kanske hon inte gjorde det då. Tog ut bussen.

L: Du såg ingen av de äldre som rökte pipa eller?

Algot: Ja. En del hade pipa. Men för det mesta så var det snus, det var det billigaste det.

L: Det var inga fruntimmer som rökte då?

Algot: Nej nej nej. Det kanske kunde vara nån långt in i skogarna som rökade kritpipa, eller nånting sånt där, men det var inte ofta Du kunde se någon.

L: Så Du tog Dig inte an den lasten att röka kritpipa?

Algot: Nej. Jag rökade aldrig se. Ja, man kanske blev bjuden på en cigarett ibland, i gänget, men 'töckte aldrig om det. Men fick lov och spotta och leva det undan!

L: Så; Din generation, som växte upp. Höll de sig borta från tobak och snus? tror Du.

Algot: Njaa. Dom rökade aldrig heller.

L: Inte det!

Algot: Cigaretter kanske var nåt nytt på Den tiden se. Och så - dom hade ett öppet ände på cigaretten, som det var ingen tobak i. Nu har det blivit tobak i hela cigaretten. Så det var bara öppet där, ett munstycke. Som var gjort utav - följde tillsammans med cigaretten. Men. No det var inte 'möcke det var. På Den tiden så var det inte 'möcke cigaretter ute på landsbygden.

L: Så när Du var inne i Brålanda, på oktobermarknaden nu.

Algot: Ja.

L: Du såg inte någon som rökte cigaretter?

Algot: Jaa, det kanske att det var, men Vi brydde oss aldrig om det där se.

L: Nej. Och cigarrer; det var hästhandlare och -

Algot: Jaa, det var för dyrt Du vet se. Köpa en cigarr!

L: Det Var det.

Algot: Ja. No, sånt - det var nog att man köpte karameller 'nön' gång.

L: Så; att om det luktade cigarrök, då luktade det herrkarl då?

Algot: Ja, det var herrkarl se. Det fick Du akta Dig för sånt där!

L: Att inte blanda sig med Dom!

Lucia; hur var det med Det på den tiden?

Algot: Lucia, det sjöng vi aldrig nånting.

L: Inga lussegubbar som sprang omkring?

Algot: No. Det fanns ingenting. Det var bara annandag jul, och påsk! hade vi en stor

L: Då hade ni en stor högtid.

Algot: Å! Vi dansa på ett stort berg, både i skogen och - vi repa ljung och hade en tjärtunna upp i luften på en stor, lång stång, med eld i. på natten. Det höll på. Och Det var ju på - i maj kanske - eller; ja - i april blir det. För det var inte vidare kallt heller se. Men det var det alltid. En påskeld måste det vara!

L: Du vet inte anledningen: Varför. Utan det bara Var så: år efter år?

Algot: Jaa, skrämna bort påskkäringarna.

L: Jaså Det var anledningen?

Algot: Ja. Ja.

L: Klädde Du ut Dig till påskkäring?

Algot: Nej. Det gjorde vi aldrig. No. No.

L: Ni sprang inte med påskbrev?

Algot: Ja. Påskbrev hade vi. Det gick till Johannes på Kulls och hans 'flecker'. Det köpte vi - gjorde alltid våra egna. Ja vi kanske kom på - rita en stor tupp och en katt och en hund, eller någonting - på ett plakat så där; på ett papper - och så kanske vi rulla in en karamell där, en julgranskaramell i det.

L: Och slängde i det i dörren.

Algot: Slängde i det i dörren - och sprang.

L: Då blev ni inte inbjudna?

Algot: Nej. Vi ville inte bli inbjudna. Det skulle vara roligt om man kunde komma undan!

Men den där smens pojke: Edvard, han kunde springa så jäkla. Han tog i alla fall och höll mig under armen!

L: Det var inte bra.

Algot: No! Det var det kanske inte.

L: Då var den påsken förstörd.

Algot: Då var den förstörd, för vi skulle inte -

L: Ni sköt inte med någonting på kvällarna?

Algot: Jo då! Vi hade. - När vi arbetade i stenshaktet borra vi ett hål i berget hemma bakom huset och så slängde vi in patron där och sköt; den ena efter den andra, under påsknatten där se. Det var hemmagjorda grejer. Vi hade ett hål där i berget och tände 'stubintråen, lite dynamit på den.

L: Efter genomgången av Ellis Island och New York, då kom Du:

Algot: Till Chicago.

L: Då kom Du med tåget från New York till Chicago.

Algot: Ja. Ja.

L: Hade Du någon med Dig då. Någon bekant, eller?

Algot: Nej. Jag var ensam

L: Då var Du ensam.

Algot: på hela resan. utan det var bara dom som man lärde känna på båten och så där vidare. Men det var inga vidare som gick till Chicago. Jag var ensammen gå till Chicago. Men; Stockholm hade kommit in, ett par timmar före oss, se. Han var ny då. Det var första resan Stockholm gjorde, så de var före oss. Men det var en massa folk på kajen där. Och 'di körde dom som koskockar över. Skrek och huja, precis som cow boys, 'te och få dom och rätta plats. Det var ju inte så lätt - och 'di satte lappar på rocken var de skulle gå, och så vidare. Så när vi kom på tåget, så

L: Kommer Du ihåg att ni åt någonting på Ellis Island?

Algot: Nej.

L: Ni fick ingen mat?

Algot: No vi fick ingenting. Jag hade en check för 190 dollars och jag växla den där. 'Di hade en plats där Du kunde gå och växla och få amerikanska pengar, se.

L: Så Du hade mycket pengar med Dig!

Algot: Jag hade 1 och 90, 190 dollars, på en check där, så; det 'vara länge på Den tiden. När vi kom till Chicago, det var i mitten på natten, så konduktorn, han tog mig in på Union-station. Och - och jag hade en liten väska - han la på. - Jag kunde ju inte tala med'en, för jag förstod inte vad han sa. - Han la den på bänken och sa att jag skulle lägga mig där. Och jag somna ju i princip med detsamma, för vi hade inte sovit emellan kanalen och New York heller, för att; den stormens skull. Men på morron så kom han och 'röckte i mig, att jag måste vakna opp. Han hade glömt av mig. Så tåget hade allaredan gått ett kvarter eller två. Så konduktören, han stoppa tåget och han sprang 'tebaka och fick tag på mig. Han skaka mig. Jag var alldeles yr i huvet! Så jag tog min kappsäck och jag var färdig och 'te gå. Och han sprang! och Jag efteråt! Och vi! Fyra fem kvarter skulle vi springa för och få tag på tåget igen, så vi kom på. Annars hade vi fått väntat kanske på eftermiddan se.

L: Fick Du mat på tåget, ifrån New York till Chicago?

Algot: Nej. Det var ingen servering där.

L: Inte det.

Algot: Nej. Så det 'geck. Det fick gå.

L: Så - Du menar: Du åt ingenting - mellan New York och Chicago?

Algot: Ja. Ja.

L: Ingenting!

Algot: No det var ingenting och få. Där var Natten också, Du vet se. Men vi kom ner på 7:e-gatan och 6:e avenue, där hade dom en station.

L: Här i Rockford?

Algot: Ja. Och där - var min bror. Han stod och vänta där se, på morgon.

L: Din bror, vad hette han nu?

Algot: Axel.

L: Axel.

Algot: Ja. Han bor i närheten av den platsen. Och han hade sin landlord med sig också, med en stor wheely, och det var bara fyra fem kvarter och gå, to spatsera. Jag behövde ingen bil! För jag hade en liten kappsäck!

L: Det skulle vara storartat då?

Algot: Ja, det skulle vara fint! Han bodde hos gubben se. Och så gjorde Verner också. Han bodde hos dem. Det var en som hette Helge Karlson, och Gunnar Anderson, han bodde nästa dörr 'te Jacobsons. Och; så vi bodde där i en fyra eller fem år.

L: Så ni var samtliga från Dalsland då, som bodde där?

Algot: Ja. Ja. Ja han var från Borås: Axel Forss, i Västergötland, kom Helge Karlson. Och så hade han en annan grabb, han hette Ivar Larson. Han var svåger med honom. Så; 'di var fem pojkar som bodde oppe på dom där två rummena vi hade där. Det var en rätt så bra plats. Vi kunde koka mat och så där vidare se.

L: Verner Johanson nu, ifrån Karlserud. Kände Du honom tidigare eller?

Algot: Nej. Han var före. När jag blev gammal nog.

L: Hur länge hade han varit här före Dig?

Algot: Han hade nog vart här en 20 år.

L: Jaså så pass länge.

Algot: Så han gick tillbaka 1931 igen, tänker jag.

L: Han pratade flytande engelska då?

Algot: Han kunde inte många ord engelska! Han kunde inte få Höra nån engelska på den sidan av Rockford.

L: Inte det.

Algot: Nej.

L: Arbetade han på Skandia, eller Var arbetade han?

Algot: Han arbetade på Skandia, för möbelfabriken där. Och jag arbetade där också. Han tog mig med där för att jag skulle få ett jobb.

L: Ni hyrde rum i samma hus?

Algot: Ja. Vi bodde på samma plats. Så - var ju väldigt bra, för han hade bil och så vidare. Och så hade dom en carriage på Delvon lake och där 'geck vi varje lördag och söndag.

L: Jaha.

Hur länge dröjde det nu innan Du gick ut och fick arbete? Hade bror Din skaffat Dig arbete redan?

Algot: No. Jag 'feck det genom Verner. Han tog mig med ner till - när Han gick till jobbet.

L: På Skandia?

Algot: Ja. Så Jag fick jobba där.

L: Du fick arbete, med en gång?

Algot: Ja. Men; jag tyckte inte om det 'nå' vidare. Det var så hemskt 'möcke skrammel och väsen, så man kunde inte höra 'nötting. Så träffa jag en bagare på 7:e-gatan och han frågade: "vill Du bli bagare"? sa han. Han var en värmlänning. Han hade just kommit hit och skulle komma ifrån fullehundarna i Sunne, kom han ifrån, i Värmland. Och: så kom han till 7:e-gatan! Det var värre ändå! Det var mera fullhundar Där än det var i Sverige! Så det hjälpte honom inte alls. Men jag arbeta för honom där, i kanske två år, så jag fick lära mig lite granna se.

L: Så Han var en riktig bagare?

Algot: Han var 'konditori'. Han hade varit över hela världen. Han hade varit i Norge och Danmark och Tyskland och arbetat.

L: Vad hette han, sa Du?

Algot: Axel Wennerström, hette han. Han är 'dö' nu, för många år sedan.

L: Så Du började där då, utan någon lärdom i det?

Algot: Ja. Han sa; "Om Du vill bli bagare så" - och - det gick rätt så bra. Det tog inte så värst länge förrän jag kunde. För han. Jag fick lära mig lite fortare än vanligt, för att Han var ju på fyllan för det mesta se. Och då var jag ensam. Hon hjälpte mig lite grann, men 'ho hade inte så 'möcke

L: Jaså Han fortsatte att dricka?

Algot: Å! Det var inget stopp på Det, inte! Det var fortsättning. Så jag var där ungefär, kanske 2 ½ år. Och sen börja jag hos en annan fruntimmer, som hade bageri på Broadway och arbeta för henne i - ja - närmare tre år. Men: hon 'hade ju ingen vidare .. vidare heller. För Hon hade lärt sig hemma och hade aldrig vart till 'nå' vidare bageri i Sverige heller. Så det fick jag allt ta alla mina egna receptes from det andra bageriet. Så det fick man ta därifrån och sedan

L: Och hon var svenska?

Algot: Hon hette Adolfson.

L: Och Det var ett svenskt bageri?

Algot: Ja, det var svenskt. Han var gjutare och arbetade för Rockfords.

L: Hur många svenskar fanns det där uppe när Du kom över 1929?

Algot: Ja. Det var nog en 2/3 av svenskar i Rockford på Den tiden och kanske mer.

L: Men; hur många svenska bagerier?

Algot: Ja det var. Alla på östra sidan om älven så var det allt svenska bagerier.

L: Det fanns inga på västra sidan?

Algot: Nej. Eller; på Östra sidan, var alla svenskarna. Älven - om Du gick på andra sidan älven - då fick Du stryk, så Du fick hålla Dig på Din egen sida!

L: Det var .. en oskriven lag?

Algot: Jaa. Det var mörklagda, och så var det ju Irish in nation. Så det var inte mycket vid den där Västra sidan. Allt, det bästa var nog på den östra, där svenskarna var. Och de hade fem bagerier på 7:e-gatan på Den tiden.

L: Fem stycken!

Algot: Fem 'stöcken bagerier. På ett - ja - ungefär på tre kvarter. Och de alla klara sig. Och - på en lördagkväll kunde Du knappast komma fram, för folk var ju ute där på kvällarna och 'geck.

L: Åt folk mera bröd på Den tiden, tror Du?

Algot: Ja. Ja, det gjorde dom nog, för de fick det bra billigt.

L: Det var inte värt och stå hemma och baka då.

Algot: Men - vi åt på den kooperativa restaurangen - där på 3:e Avenue, heter det. Ideal hette den restaurangen. Sen hade dom kooperativt på 9:e Street, och 15:e Avenue, - där hade dom ett annat kooperativt kafé.

L: Och Det var ett sådant som hade startats av ..

Algot: Ja, utav svenskarna. 'Di var lite mera tilltagsna och .. sen var det ju kockar och grejer. Så .. Dom hade. Ja det var nog Socialistklubben som hade ordnat lite med det där också.

Course de var I det också. Dom var ju starka på Den tiden. Alla så skulle vi betala - tillhöra Socialistklubben.

L: Vågade dom tillhöra den då allihop?

Algot: Jaa. Det var nog en del; kanske. För om dom hade en bas-jävel, eller nånting, sån där -

L: Då vågade dom inte.

Algot: Då fick de hålla sig därifrån! Jag tillhörde det aldrig, men jag var med på deras tillställningar och så där, 'di hade. 'Di var starka, på Den tiden.

L: Var det David Karlén och Harry Andersson, och -

Algot: Ja. Harry Anderson, han var väldigt aktiv. Och sen var det ju Linde och - Karl Linde och - Ågren.

L: Jaså Karl Linde var med!

Algot: Å ja, han var med, 'te det sista. Jag gick med dem. Å, jag kände Ågren, han var ledarn, på den senare tiden. Ja, dom försökte och ha lite möten och affischera och så där vidare. Och då gick allt Karl Linde med också. Och Ågren, och Ågrens pojk! Han var ju stark socialist.

Han var ju ute och talade offentligt, pojken hans.

L: Jaså. Lever han fortfarande?

Algot: Ja, det gör han nog. För han var ju ungefär en 18 eller 19 år då, samma ålder som Jag, kanske i 70-talet, tänker jag. Men, han var en väldigt begåvad grabb den där. Han kunde tala.

L: Var han en politiker då?

Algot: O ja. Han arbeta hårt. Han var ute i Godtemplare-parken och höll tal där. Ja. Dom hade grupper som stanna där hela veckor och då hade dom socialister från Chicago, som arbeta i skolorna där. Väldigt bra professors som höll tal. Så det .. 'geck ihop bra på Den tiden.

L: Var det många som Kom på de där mötena nu då?

Algot: Å ja. Dom hade en stor grupp där ute i Campen, som stannade hela veckan, se. Och då hade dom olika professors from Chicago som kom och höll tal, och så där vidare. Ja. Det var -
L: Och Det var under 30-talet?

Algot: Det var under 30 .. Ja, det var -31 och -32 och -33, var nog den mesta högpointen utav socialismen.

L: Och; så sålde dom tidningen då. Vad hette den där; Skandinaviska? .. socialismen, eller?

Algot: Ja ja. Socialisten ja. Och Mayor blom; han blev major efteråt, fem gånger tror jag. Och Han var också med i Socialistklubben. Stark socialist. Och Ekströms, 7:e-gatan nu, det var: Ekström. Han var en utav de där starka socialisterna. Han hade ett sånt där - sålde böcker och - tidningar - och sånt där.

L: Vad hände med dem sen? Försvann de?

Algot: Ja. Dom gamla försvann och - ja - 'di 'kunne inte klara sig. Och dom yngre brydde sig inte om det mycket. Det blev mera arbete på Den tiden och då tystnade nästan det mesta av arbetet.

L: Den här Ågren Du sa nu. Var han född här?

Algot: Ja - inte Han. Pojken var född här ja. Men; Han hade en 'flecka också. Hon bor här ute på South main way, out of town: I don't know. I can't remember. Jag kan inte komma ihåg vad namnet var på gatan. Men hon kom till godtemplarna ibland, på deras tillställningar. Men hon var inte aktiv i Socialistklubben, så som pojken och gubben var, se.

L: Det var många som tillhörde Godtemplarna då?

Algot: Å ja. Alla så skulle de betala - tillhöra det när 'di kom hit. För då skaffa dom jobb, se!

L: Säger Du det! Så det var villkor med.

Algot: Ja. Ja dom hade ungefär 250, 300 personer som belongade 'te Godtemplarna på Den tiden. Alla contractare som hade nånting på dom där store fabrikerna, så hade dom alltid någon som kunde skaffa dom in, få arbeten. 'Di kanske inte stanna så länge, men 'di tillhörde en tid, i alla fall. Och många stanna och blev väldigt fastställda godtemplare. Kurt Linde; han är ju med dem, ännu.

L: Var Han med också, från början när han kom?

Algot: Å ja. Han var -

L: Gick Du också med i Vega?

Algot: Jaa. Jag vart börja där. Jag kom i januari. På våren, så joinade jag Godtemplarna då. Vart med hela tiden. 1929.

L: Och Du förblev bagare då?

Algot: ja. Men sen arbeta jag för den där gumman. Hon skulle gå 'te Sverige. Så jag 'håll reda på bageriet medans hon 'geck. Och sen - försökte hon och hyra ut det 'te mig, jag hyrde det för ett år. Alltså; om det går bra, så kanske jag fortsätter. Men jag 'feck en sjuhundrans massa arbete och 'feck hyra extra bagare och jag tänkte: jag kan hålla på ett år till. "Nej. Jag ska komma tillbaka, själv. Ska ta över nu". Så 'ho hyrde inte ut det 'nä' mera. Så jag köpte ett bageri; på 8:e street och Brodway, av En som hette Maja Karlson, som ägde det. Jag köpte det av henne. Men hon - Det bara 'vara i tre månar, så 'feck hon stänga upp. För hennes gubbe hade 'hållts med småflickor och det tog hus, Du vet. Det 'geck inte an.

L: Så hon kunde inte sälja då.

Algot: Du fick. Det var bara - ja - nighbour-hoods och sånt där - som Du kunde dependa på, se. Som köpte grejerna. Som: 'di fick ju gå till bagerierna, det fick inte vara för långt se. Så var det med alla bagerier, för dom hade inga bilar på Den tiden. Men jag började där 'oppe,

kanske en tre 'månar. Men jag fick en sjuhundrades massa affärer där oppe på 8:e-street-en. Men - jag var där i ca två år och så fick jag ett brev from Uncle Sam, att jag skulle gå i armén.

L: Vilket år var det?

Algot: Ja, det var -42.

L: -42.

Algot: Ja. Så; jag sålde bageriet till en emigrant som hette Anton Andersson. Han var också i Socialistklubben. Så han köpte bageriet. Så jag skulle ge mig iväg. Men sen fick man ju vänta, för jag hade en operation på gallblåsan. Så Det tog ju en tid. Men jag var inte riktigt. Förste gången jag gick in till Chicago, då sände de mig tillbaka igen, för: det hade inte läkt upp sig riktigt se. Men sen nästa gång så högg 'di mig! Då åkte jag in i armén.

L: Varför var Du i Chicago för operation?

Algot: Ja Du fick åka dit på en buss, till (?) -center där. Så att 'di fick Dig in i armén. Och sen fick Du gå till Camp Grant, här ute. Det var en stor camp då, på den tiden. Och Där åkte Du in! De gav Dig kläder och grejer. De var alltid för stora. Det var en fyra fem tum - midjan var för stor - och 'di var så här för långa, 'böxera'. Så; Du kunde inte använda dem. Så fick Du ta dem 'te en skraddare, och få dom, så 'di passade något så när ordentligt. Men det var inte lönt och säga nånting heller. "Ta dom. Det är allt vi har".

L: Det var En storlek.

Algot: Ja, de hade allt möjligt sorters men de ville inte bry sig om det, Du vet!

L: Du var nygift då.

Algot: Jo. Jag var gift i en månad då, när jag åkte fast.

L: Och det hjälpte inte. Du blev inkallad i alla fall.

Algot: Ja, det gjorde ingenting. Hon fick 50 dollar i 'månan för att she was married to me, se.

L: Jaha.

Algot: Och jag got - fick 21, det var den gamla betalningen, som dom hade.

L: 21 dollar!

Algot: 21 dollar, fick jag.

L: 50 dollar.

Algot: Hon fick 50.

L: Hon tjänade ju pengar på det!

Algot: Hon gjorde det, mer än vad Jag gjorde!

L: Hon måste vara en affärsman!

Algot: Men - well - vi fick lite granna. Jag fick lite granna. Jag en korpral, och då 'feck jag en 4 dollar mera - och sen var jag sergeant, de kallar för technical sergeant se. Och då 'feck jag en 8 dollar mera i månaden.

L: Hur kom Det sig? Hur länge dröjde det innan Du fick det?

Algot: Jaa, det kanske tog en sex 'månar, förrän Du kom in i det riktigt - och nära på ett helt år. Men; Du fick en vice plug först se, med 1 (?) och sen fick Du korpral. Men 'te slut så fick jag sergeant; regular sergeant. Then I got 28 dollars a month. Så det blev lite granna mera.

L: Så Du kom ner till Texas.

Algot: Kom ner till Texas Cannon, Texas. Och där - ja - man fick ju förlov. Jag fick 30 dagar om året, 15 dagars förlov och kunde gå hem. Men det var så svårt att komma på tågerna då, så .. så. För det var så 'möcke' folk. Annars fick Du sitta på golvet kanske. Men om Du hade emergency förlov, that You had to go home, see. Men vi gick alltid in på. - En kock från Detroit. Han var klyftig utav sig. "In med det där papperet, så ska jag klara utav 'et". och Han gick in och fick tag på en skrivmaskin och skrev emergency on the top på papperena, som vi hade för och gå hem och då fick Du komma på. Fick sippla! Vi fick gå på tåget först! Så det

var ungefär, ja, ungefär en 5, 600 mil mellan Texas Cannon och Chicago. Det tog ett par dagar och kånka och åka på det där gamla tåget. Men mellan Chicago och S:t Lewis, där var det väldigt bra tåg. Det där Green Diamond, det var a modern train, they went like everything. De hade - You could get things to eat, and so on. Och sen, när vi kom tillbaka, då klippte jag av den där linan överst på papperet och lämna in det igen. Så var det ett vanligt förlov, så Du kunde åka på't! En får klara upp mera delar utav armén än Det.

L: Vad var Din tjänstgöring inom det militära.

Algot: Det var ett heavy artilleri. Red River Ordinance (?) Texas Cannon, Texas. And de hade heavy artilleri där se. Ja, det 'möklet eländigt också man var ute på. Jag slapp ifrån det mesta, bara för att: det var en sergeant som sa: "Han behöver vara i köket och arbeta. Han kan inte gå ut på dom där". Men en gång så åkte jag fast, då jag gick ut och Du fick krypa under trummor och komma fram. Och det var - om det var 6 meter så var det fire of the bullets, light bullets, if You rase up Your head, they will kill You. Så; jag var bakom en lieutenant - and lots of guys - and they were crawling. And the lieutenant, he ran into a copperhead; a snake, and he shut right to the head. Där var en massa rattlesnakes and copperheads. They were real poison in both of them. And the copperhead, han kommer den här vägen se, med huvudet högt över. Och han blev rädd.

L: Det kunde bli riktigt krig där nere då!

Algot: ja. Men dom hade ju either slått ihjäl han istället för att reta han då. Men dom tänkte sig inte för se. Men; Du fick förklaring om det 'förna Du gick på den där triplen. - Det kanske var en fem eller sex kvarter, Du fick krypa och allt möjligt, genom trummor och så där vidare. Så det var inte så där lätt. Men sen efter den; då behövde jag aldrig gå 'nä' mera. Dom hade alltid försvar när jag hade sergeanter som arbeta i köket och in the head quarters, up in the Deli-room. There was the lieutenant, and the first sergeant. He said: "You're not gona go no places. Stay right here". För om man tar reda på den job ordentligt, då vet dom, det blir bättre för Det company se. Better grades.

L: Vad gjorde Du i köket? Bakade Du där också?

Algot: Jaa. Man fick göra desserter och allt möjligt för maten och sen fick jag hjälpa kockarna och salta soppan, och så där vidare. Det hade de inte lärt sig. De visste inte vad det var frågan om. De kunde aldrig få det riktigt. Det fick jag göra med alltid, hela tiden jag var där. Salta och peppra soppan, för det blev rätta smaken på den.

L: Var det riktiga spisar och ugnar och sånt?

Algot: Ja. Dom hade 1918:s spisar. Det var en vanlig kol, de använde sådan där hard coal. Det var bara dust och de fick skyffla opp. Det brann på en sida, så det bara huja om det och så var det kallt på den andra sidan. Då fick de törna de där pannorna, så de fick bakat på båda sidor.

L: Jaså värmen gick inte över.

Algot: No. Det var de gamla stoves . spisar. Bara eld på en sida.

L: Det var enkelriktat 1918.

Algot: Ja, det var bedrövligt. Det fick vi aldrig. Det var hela tiden vi var där. Och det var samma och värma vatten. De hade en sån där (?) och sen inte visste vi hur 'te klara den där soft kolen. De kallar den för soft kol. Och det var det fina dustet.

L: Lade det inte sig på bakverken då? Mycket damm.

Algot: No. Det var en ugn, Du vet. Vi kunde skjuta igen dörren och Det var inte farligt. Men 'di fick hålla på. Om Du hade en fyra fem sådana där ugnar - och Du kunde bara få in en panna i vardera ugnen. Och; - men det 'geck.

L: Det var stora pannor då?

Algot: Ja de var sådana där - ja - de var 23 tum långa - och kanske en 18 tum breda. Så där fick Du ha dom fulla. Det ungefär räckte med En panna, för - ja - det blev ungefär 96, kanske jag hade lite mera än det. Men jag hade alltid mera. Jag hade skåp, som jag hade satt in vad som var över se. Och då fick man fylla på nya mot det gamla och så där. Det gick ungefär - ja, kanske en 150 personer på Den ...

L: Så det var tunga pannor att lyfta då!

Algot: Nej. No. Ja de var tunga. Det var cake, vanlig cake och apple pie. Det gjorde dom i samma pannorna. Så: där fick man dra ut. Men det värsta var, man fick passa dem så noga, för annars så blev dom brända på En sida. Då fick man skaka dem. Men; 'di gav mig en bok på military recipe. Men jag tog den och gav tillbaka till (?). "You read that one" "Jag kan inte läsa den där, Var det stod. Det är så terrible. They don't turn out". Det blev ingenting. Du kan inte äta det. Du kunde slå bara knytnäven i pannan när det var färdigbakat och det bara studsade! Det gjorde inte ett märke i den ens! Då vet Du hur hård den var. Så jag lämna egna recipe. Och sen gjorde de här carpenters, de gjorde mig ett screen-skåp, så jag kunde put the cakes. And here comes the lieutanants, and mayors themselves, for a cup of coffee. "Can I help You sir? There is cakes and pies". De kom för jämnan från andra' kompanier even - and åt där mellan rasterna. Så där fick man reklam!

L: Hur länge höll Du på med det?

Algot: Jaa, det var väl en - hur länge var det - tre år?

L: Tre år!

Algot: Ja, tre år tror jag det var.

L: Och arbetade med dessa ugnar!

Algot: Ja. Men jag hade ett pass med att packa. Any time I have to go, any time I want not to. Så; när jag var färdig med arbetet, då hade jag packandet. Från Texas Cannon, några kilo, Du vet.

L: Så Hon flyttade ner då?

Algot: Ja. Hon kom ibland, och så gick hon hem ibland.

L: Så - Du bakade allt bröd och på kvällen tog Du hem?

Algot: Ja. Man fick ta vad man behövde. Det fick man ta med sig.

L: Då fick Du ta dom där hårda kakorna.

Algot: Ja. Och sen kom dom där. Ja Kaffe kunde Du inte köpa, det fick Du ta med Dig from armén. 'Di hade en massa kaffe och så där. Och socker - det kunde Du inte köpa hur som helst. Så; Du måste ha bevis på att Du har -

L: Du måste ha kort då.

Algot: Ja. Kort då, på allting. Men; kött, och så där vidare. Kockarna. 'Di lagade alltid till en låda Du vet när Du gick hem, med mat och grejer. Så Du behövde aldrig köpa nånting se. Men - jag var på särskilt. Jag skulle köpa mina egna, men det fanns ingenting att köpa. Allting var på kort och Du kunde inte Få några kort se! Så dom klarade av det. Och; när jag kom 'te porten var de går ur kampen. Jag kände ju Dom grabbarna, så de brydde sig aldrig om var jag jobba, eller kom eller inte.

L: Ni bodde utanför kasernen då?

Algot: Ja, det var ungefär en - ja kanske 4 eller 5 mil, 'te Texas Cannon. Och det här var en ny camp där vi kom in to first, som vi kom där, vi hade sågspån och tobaks-fall låg där överallt. Det var inte. Och dust. Vi fick sopa ut. Det var inte vi hade några sängar eller nånting. 'te och lägga sig på golvet på en filt - där för en tre fyra dagar. Och det regna som sjutton Du vet. Du vet där var inga sidewalks. Så där fick vi bygga våra egna 'trottiarer' före vi could gå. Det var det första vi gjorde. Det var ingen träning alls för förste tre 'månarna'. För dom som hade lite skicklighet 'te och spika, och så där vidare, så fick de lägga ut 'trottiarer' och så där utav trä.

L: Det var vinter?

Algot: Å ja. Det var ingen snö där - Du vet!

L: Det regnade.

Algot: Det regna Du vet se.

L: Det blev moddigt.

Algot: Det blev kallt också, men det kanske kom några flingor ibland. Det var aldrig någon snö där vidare, så.

L: Nej. Men på sommaren var det varmt!

Algot: Sommaren var det varmt. Ja vi fick mjöl. Fick mjöl, och jäst, men; inget bröd. Vi skulle ha haft 'brö' from ett stort bageri som skulle 'delivera men 'di Kom aldrig se. De hade aldrig fått reda, för vi kom en vecka för tidigt. Det var inte färdigt se. Och well. 'di måste äta när 'di kom ner. Förste kvällen. - Vi 'kunne inte gå ur campen heller, för jag gick upp till the company commander och sa "vi måste ha nånting och äta, för dom här grabbarna har inte ätit nånting sedan de lämnade S:t Lewis". För det var ingen servering på tåget se. "Så vi måste ha nånting och äta, så". "Ja" han sa: "Vi ska gå in till Texas Cannon och se om vi kan få en jeep". Det tog länge för att leta opp en jeep. Han var cernal den där gubben också och han var head man på the camp. Så jag fick åka med honom. Och vi gick in. Och; vi köpte köttfärs för a stube - det vi kallar för en square, You know. And: vi got some potatoes and carrots, so I can make .. stuve, or cook up something, You know. Or; Cook up something. Cook it all together, and then we serve it! To take all we had! But - we didn't have no bread. And we had no money to buy anything. So; it took, I think, 6 days, before we got any new bread. I had to run - during the night - I walked up the sidewalk - - and I run from one kitchen to the other one to turn the bread - so it don't burn on the other side.

L: Var Du ensam och gjorde allt det där?

Algot: Jag var ensam.

L: Kunde Du inte få hjälp?

Algot: ja. Vi hade en annan, men jag fick ta hans jobb, för han gick hem utan förlov. Så Han satt där uppe arresterad i en bine bar. Så då fick jag hans job se. Så jag var the head baker of the camp. Och .. det hade jag allt sedan, efter jag var i armén.

L: Det där med bröd. Använde dom vetebröd eller rågbröd?

Algot: Ja, de använde vetebröd se.

L: De använde inte rågbröd?

Algot: No. jag använde den där långa pannan. Sen 'la' jag - ja - så här långa - på pannan, ungefär.

L: Åt de inte rågbröd?

Algot: Ja men det var så svårt att få tag på det, Du vet. De måste gå till ett större company och få rye bröd. Du vet.

L: De hade inte det.

Algot: Dom hade aldrig det. Dom hade bara vitt bröd, ja. Men jag gjorde mitt eget fabrikat. Så det blev lite bättre 'brö' än vanligt se. No de var nöjda med det var jag gjorde densamma cake som vi hade i civila Du vet. Så det var rätt så bra. Men; 'di gav mig den där recipe-boken från armén! Den gav jag bort medsamma! Jag sa till sergeanten: "Ta den hem" sa jag "och bränn opp den. För Den är oduglig. Det är ingen som kan äta Den cake-n"! För: jag skulle egentligen hålla reda på desserten. Det var vårt job, se. Men jag fick också göra bröd till dem när det inte Fanns nånting, se. Och cakes, och sånt där. Men; sen fick vi alltid göra apple pie and so on, ja. Men Du kunde also cook up Yellow. Det var mousse. To heat up the water and put a couple of yellow, and then You were ready to go home, see.

L: Och; det var bara för kvällsmaten. Du hade ingenting på middagen?

Algot: Ja. Dom hade - för kvällen så hade man - Men på middagen så hade dom allt en dessert. Ibland på kvällarna också, men det var inte alltid dom hade det. Det kom an på vad dom hade. Ifall vi hade soppa eller nånting. De hade en bagare - eller en kock from Detroit. Han har arbetat på 'en 'stort restaurant. Han visste inte hur 'te salta ordentligt så det smaka nånting, se. Så Den - Den jobben - den fick jag med detsamma. Men 'di kunde - jag fick - väldigt bra kockar var det. Men; 'di kunde inte salta eller peppra. Men; en stor potta, så här stor och rund, och så här högt, Du vet. Och Det ska kokas på den där kolstoven. Så det var inte så lätt.

L: Så: det var lite omväxling från att vara bagare i Rockford.

Vad hände nu efter Du blev utkastad då, efter tre år?

Algot: We had to go to Camp Chap, wasn't it? We had a separation, var de fick lämna och gå ur armén. Så jag fick stanna i Kansas City for a night, You know. Because; her dad and her mother came with the other car, se. And - but I got sick. (?) I got sick, so I had to stay over. I couldn't go with them home. But her dad had to go home, because he had (?) from hes working partner. They had something to do with the Vega Hall, se. Ture Blom. So; he had to go home. Så; hon gick hem, med dom då. Jag stanna över och tog tåget hem. 'Te Savannah. Och; sen - Du 'feck biljetter och gå hem på, se. Så jag kom till Rochelle. Där kunde jag gå av, för 'di mötte mig i Rochelle med bil där - se.

L: Det var 1945 det?

Algot: Det var 1944 .. och -45 och - ja, .. det var i början på -43, också.

L: Sen behövde Du inte åka ut mer?

Algot: Nej, det behövde man inte. Men; man fick 30 dagar om året 'te förlov. Så jag tog 15 dagar .. över julen och 15 dagar i juli månad, för det var så hett se. För att komma ifrån det lite granna. För Det - det fick jag alltid ha det själv. För de hade bara en kock som kunde koka yellow varenda dag för dom! Det var det enda han kunde lära sig!

L: Han var specialist på det.

Algot: Men; för och bli av med dom andra kökena, för dom andra kompanierna, som vi hade - vi hade väl en åtta kompanier - så jag gick upp till the cernal och fråga om jag kan starta en liten skola för och öva bagare, så 'di kan klara sina egna kök. "Ja". 'Di sa: "vi ska försöka och göra i ordning". Så jag fick en .. ett kök, som 'di inte använde, och så 'geck jag ut till kompanier, att 'di fick sända upp en man för och lära sig 'te och bli bagare. När 'di kom. - Men det var mecanics, and .. farmers. They had never seen a baker!

L: Det fick vara lite omväxling.

Algot: Ja. Men det var inte så många. Jag skrev ut recipe för dom och vad 'di skulle ha för olika grejer. Det var inte många saker 'di behövde göra - Men; det var inget Bröd på Den tiden. För då hade vi fått bröd from ett stort company. Men 'di måste göra cakes och pies, och yellow! and sorts like that. Men Det var ju inte så svårt. Men - det tog ungefär en .. 13 dagar. Så hade jag dom där utövade nog så 'di kunde klara. Men sen - varje morron - då fick jag gå ned - det var en lång 'trottiar för och gå; trätrappa. Så gick jag in i dom där kökena och såg efter, så 'di gjorde rätt, se, eller om dom hade några Problems You know. Så det var. Varje morron fick jag göra det. Men; då var man ju högst. Då var de färdiga med kaffe och dopp med detsamma Du kom in! Dricka kaffe - det kom ut i örona! på alla 'di där platserna. 'Di försökte och making good impression You know.

L: Men då hade Du sådana som kunde ta vid?

Algot: Ja, dom fick klara sig bäst 'di kunde själva. Men de behövde aldrig göra 'nå' bröd se.

L: Var det omväxling på folk, då under tre år? Var det nya som kom in?

Algot: No. Det var dom samma. Well. Det kompani som jag var i, det var - det var ungefär fyra veckor. Dom åkte till Tyskland. Och jag var Med det kompaniet se. 'Di skulle bege sig iväg. Men sergeanten som var head på köken, han kom in och sa: "Jag måste ha Dig ut från där. Du måste vara Här, se". Så Han gick ut till the cernal; big Bill, hette han, gubben som var head. Så han tala med honom. "Ja. Jag sänder papper upp till kapten för Det 'kompanit". Och när jag kom in där. Han tog dom där papperena och slängde dom i korgen, Du vet! "Han don't want to decide what You gona be! You're not gona leave. Du ska inte gå nånstans, för att det är jag som bestämmer det"! Nästa morron så kom dom med en jeep Du vet. En sån där truck. Och tog mina food locker och mina kläder och mig också; över till headquarter. Kapten hade inte 'nå' och göra med det alls. Det var andra order, så jag fick stanna. Men. Det var ungefär en - var över 200 i Det kompaniet och först när vi kom dit. Alla på, blev nära på sjuka. 'Di hade fått 'flue-n'. Då fick 'di springa där emellan kökena. Du vet den där pannan som ligger på toppen av stoven. Då 'la' dom i. fick de ha dom på bröstet på dom. Det var ingen Doktor. Först när vi kom in. Dom hade ingen doktor eller nånting. Och jag kunde inte gå ut. Jag fick springa genom skogen för och komma 'te en liten stad utanför, så jag kunde få tag på Aspirin och 'nönting för och hjälpa dom - för huvudpulvret se.

L: Du var sjukvårdare också?

Algot: ja. För: jag kunde inte gå, för jag kunde inte hälsa ordentligt se. 'Di måste göra honnör Du vet - honnör när Du möter officerarna - annars så åker Du in!

L: Du fick springa i skogen.

Algot: Jag fick springa i skogen till jag kom in på det där drug storet och fick tag på (?) stuff like oil. Det fick jag betala för själv!

L: Säger Du det!

Algot: Ja. Det var aldrig någon frågan om Hur mycket det kosta. Så - det var unga pojkar. De var så sjuka, så det var alldeles bedrövligt. De var nära på 'te dö. Jag fick springa mellan köket och värma upp dom. Och jag hade så där en sju 'stöcken utav dom där! Men; 'di klara sig. 'Di klara sig allesammans. Sen åkte dom ut. men ungefär ett år efteråt kom det En tillbaka. Då hade 'di cutta av benet här uppe 've' höften. Det var fem som klarade sig. Han var en utav dom från den där båten. (?) hette båten. Som 'di åkte till Tyskland. Och; de drunkna allesamman. Och dom fem; de var invalider allihop. Och Jag skulle också ha varit på Den båten! Så det var tur också. Ja, att jag kom ifrån det där kompaniet. Jag visste att det var farligt Du vet. För 'di skeppa ut dom 'te Tyskland, se. Det var en mina som hitta rätt, rätt på mitten och bräckt opp 'et. De drunkna de mesta Du vet. Ute i Atlanten. Det var inga - Det var inget - det var ingen

plats och Gå, Du vet. Men Han kom tillbaka. Han hade ett par kryckor och 'geck och ser hur det 'geck med oss och då talade han om hur det var med dom andra. De var gångna allesammans. Och det var inte dom där 200 på vårt camp. Det var andra också, som var på Den båten. Den kanske hade en 7, 800, eller någonting. Ja, - det är bedrövligt.

L: Så: Du kom tillbaka till Rockford då.

Algot: Ja. Jag kom hem igen.

L: Då flyttade Du upp ifrån Texas Cannon.

Algot: Ja, det var inte 'möcke. Det var en kappsäck - och -

L: Var var Din fru då?

Algot: Jag tänker hon var hemma. Ja Hon var hemma då, för hon visste att jag skulle komma ut se.

L: Var det svårt att få arbete då, efter kriget?

Algot: Nej. Jag tänker: jag börja och arbeta för den här bagarn, som jag börja för först, se; Axel Wennerström. Och han har ett annat bageri i Broadway och Elter street. Så han kom opp på Vega då på kvällen. 'Di hade nånting som gick an och vi mötte inne på biblioteksrummet där. Då kom han in och fråga om han kunde tala med mig ett tag se. Så jag tänkte jag skulle - 52 dollar i veckan - och Det var mycket better. Jag hade 10 först när jag börja för honom Du vet, på 18:e Avenue, där oppe. Det var inte 'möcke och leva på; 10 dollar i veckan.

L: Vega, nu. Dom möttes varje månad?

Algot: Nej. Dom möttes varenda vecka.

L: Hjälpte de medlemmarna som gick hemma då?

Algot: Well, det var inte mycket. 'Di hade inga kontakter, vet Du. Det var inte 'möcke dom kunde göra. Men dom hjälpte imigranter som kom in! och dom fick jobb! Det, Det var det bästa! Och sen hade dom. Om det var nån som behövde kläder så hade dom en plats upp på gamla Vega hall, på 15:e Avenue, så 'di hade allt. Dom hjälpte med mat och allt möjligt. Så Vega var en förstklassig loge 'te hjälpa folk på Den tiden. Not only the members, but Övriga.

L: Men - nu - så låg Du ute i Texas i tre år.

Algot: Ja.

L: Du behövde inte betala någon månadsavgift då? eller årsavgift?

Algot: Nej. No.

L: Du slapp det då ja.

Algot: Well. We had to pin up when vi gjorde armén. Nej.

L: Den här Vega hall - Den var -?

Algot: 15:e Avenue -och 15:e-Street.

L: När var Den byggd?

Algot: 19 .. 24.

L: -24. Så Den var nästan Ny då, när Du kom?

Algot: Ja, den var ny då. För jag kom här -29 se.

L: Och Där hade de danser också?

Algot: Ja. Det var liv i dom där. Det var liv på Den tiden. Dom hade. Vad hette han? Flygarn som flög över. Lindberg. 'Di har gjort. 'Di hade Snickare. 'Di gjorde örplén som hängde i taket inne i hallen, överallt, och de hade elektriska motorn, som körde på propellern, som gick runt i den! 'Di hade gjort en jädra massa arbete där! 'Di hade. Ja dom hade basar nu för en hel vecka se. Varje kväll! Två söndagar och två lördagar. Hela veckan. Ja 'di måste, för 'di måste

betala för hallen se. Men det var liv i luckan. Det var mat och grejer, och alla hjälpte 'di till, så. Och så hade de en annan loge. Och dom hade sin egen hall, nere på 3:e Avenue; (?)-logen, som 'di kallar'n nu. Isaacs. Så; dom hade en bra hall där. Dom hade stora danser där och en bra, stor hall. Nu är Hall-Sum- Baking-Company, dom har den nu se. Och där hade 'di Ideal, kooperativa, restaurangen där. Där åt jag, först när jag kom hit. Där kunde vi köpa vecko - för veckan - och för månaden. Jag minns inte om det var 20 ... 26 dollar i 'månan' för varje mål, alla målena.

L: Du åt alla mål där? Både frukost och -

Algot: Ja. Ja.

L: Och det var inga loger, eller klubbar, över på västsidan?

Algot: Nej. Nej det fanns ingenting.

L: Aldrig någon gång?

Algot: Det var allt på denna här sidan, se.

L: Den var avstängd för allt svenskt.

Algot: Ja. Ibland så tog vi in 25! på en kväll!

L: Medlemmar?

Algot: Medlemmar. Men; Ja. En del som fick arbete, de brydde sig inte om och komma upp Du vet. Det är ju sånt folk också. Men de hade massiva medlemmar som Tillhörde. Ja; 'hennas far och mor och - Hon var ju Född nära på, på där hallen där uppe. Di fick bära ungarna 'te gå upp där på mötena.

L: Så Hela familjen kom då.

Algot: Ja, hela familjen se.

L: Hade de affärsmöten på samma gång?

Algot: Jaa då. Ja. Ja så hade dom program efteråt också.

L: Program efteråt.

Algot: Det var alltid en smålänning som kunde sjunga! Eller spela!! (Algot fröjdas åt minnet). Ja, 'Di hade. - vi hade allt roligt på Vega hall på Den tiden.

L: Hade ni samarbete med Chicago-logerna på Den tiden också?

Algot: Å, ja. Vi mötte med dom. Där var distriksloger också Du vet: Decab, Betavia and Elgin. S:t (?), på Den tiden. Det var 'möcke,' medlemmar på den tiden. Ja. Men vi hade inte så 'möcke kontakt med Minneapolis för det var för långt borta. För det var inga bilar som kunde gå dit. 'Di hade en Model T - och - vad hette han? Holger Williams. Han hade tolv blow up:s.

L: Till Minneapolis?

Algot: To Minneapolis, på Den, På den Model T:n han hade och körde upp där.

L: Vad lagade han dem då med?

Algot: 'Di satte en sån där rem för utsidan, tog en (?) och satte den över det hålet, se. Och hade nånting; gucti på de där hålen se. Och sen 'geck den genom skärmen där nere. Det var svårt och få sen och sitta. Det blev så spänt, Du vet, 'di kunde inte få den in! Det var - han kunde få tolv. 'Di 'feck 'tröcka in den med färgel där, se. Och cutta av en gammal tyre, ute. Däcket. Och sätta på utsidan där.

L: Och det höll!

Algot: Ja det höll. De klistrade igen hålet se. Men det bumpa och 'geck se. Men han hade tolv 'utå' dom - utav dom där. Hur det skulle skaka!

L: Det var trekantiga hjul!

Algot: Ja! Det var det!

L: Lagade han alla sådana hål själv då?

Algot: Å ja. Det fanns ingen.

L: Ingen reparationsverkstad?

Algot: Ingen reparationsmöjlighet. Men; 'di sålde bara lite bensin. Det allt. 8, 7 eller 8 gallon. 'Di kanske aldrig kom dit!

L: Då fick han räkna alla Blow outs, som han sa!

Algot: Ja! Han never forget it! Han kommer ihåg det, än idag. Han är - vad är han nu? 83 år, 84.

L: Han är Göteborgare han? Är han Göteborgare?

Algot: No. Han var from? Västergötland, var det inte det?

Kanske Algots fru: Borås.

L: Jaså Borås.

Algot: Borås ja ja.

L: Västgötabygden ja.

Algot: He has a cusin, living in Borås. He used to go there and see her. But now hon har flyttat.

L: Så det var Alla yrkesgrupper i Vega; på Den tiden?

Algot: Ja. Ja. Det var det.

L: Grovarbetare och

Algot: Men dom hade roligt. För att dom hade 'möcke' grejer: teatrar och dom - lite tidigare hade dom succer-bolag också. Men det var före Min tid; när dom hade Teaterklubben och sen hade dom Mansklubben också. Dom fick inte gå ut med några 'flecker, då fick dom plikta!

L: Mansklubben!

Algot: Ja, dom som tillhörde Mansklubben. 'Di fick betala 5 öre, 5 cent, om 'di fick på dom att dom varit ute med en 'flecka under veckan!

L: Vad Var Det för en idé?

Algot: Ja, det var bara, 'di kallar'n för Fridens Änglar. Dom hade en tidning också se.

L: Ja.

Algot: Ja. Dom kunde inte gifta sig i alla fall, för det fanns ju ingenting, 'di kunde inte ha en familj, eller 'nönting, på den tiden. Det var ungar och flickorna fick vara ensamma från pojkarna - för Det var ingen jäkel som kunde gifta sig på Den tiden.

L: Så det var säkert att vara i Den klubben då.

Algot: Ja, det var ganska säkert. 'Di fick bara betala 5 cent, så 'di gick där till näste gång! Så; 'di fick akta sig lite. Det var inte så lätt att få tag på 5 cent på Den tiden! Jag sprang på - vad hette han nu - upp på Holland, på 7:e-street. Och där hade dom en dans där uppe. Jag sprang i trappan. Där låg en dollar där rätt upp på step-en när jag kom in för dörren. Det var precis som dom gett mig 100 dollar se, nu för tiden! Det var en massa pojkar som kom efter men jag var först!

L: Det var bättre än 1 miljon dollar då?

Algot: Jaa, det var det. Ja. Jag vann lite granna på larrow nu.

L: Jaså.

Algot: 800 dollar.

L: Jaså vinsten?

Algot: Ja 5 nummer rätt på. No. På the larrow.

L: Se där ja.

Algot: Men - det var så många som hade det - så det blev bara - ja - 800 dollar.

L: Det är inte illa med så pass många rätt.

Algot: No.

L: Hur kom Du med i styrelsen för Vega?

Algot: Ja. Det tog allt länge.

L: Det var många äldre då som satt kvar.

Algot: Ja. Man måste gå opp så där klockan 2 och 3 på morron Du vet. Det var svårt och stanna så länge på mötena.

L: Jaha. Så det tog mycket tid.

Algot: Ja. Så - när jag arbeta för Wennerström. Då fick jag börja klockan 1 på natten se.

L: Klockan 1.

Algot: Ja. Och sen; när jag hade mitt eget bageri, då börja jag klockan 8 på fredagkvällen, för lördag och arbeta hela natten och 'te klocka 12 på lördag.

L: Du var värre än Din arbetsgivare!

Algot: Ja. Jag fick vara med och hålla på. Men det var mycket arbete. Men jag hade två bagare också och en gumma som skötte om 'te steka flott .. flotingarna före dawn och hon vaska disker där. Jag måste ha lite .. - ja - arbetshjälp. Men det svåraste var och gå opp på morron. Men Du måste ge Dig iväg. När klockan ringer, då måste Du passa och springa. Det är allt det. För Du måste ha degarna färdiga se. Och så var det kol-ugn. Då fick Du sätta eld i ugnen, för 'te få den varm.

L: Men höll den sig inte kvar?

Algot: Nej.

L: Det hjälpte inte?

Algot: No. Det brände ut. Det gick aldrig. Du fick allt göra ny fire .. eld igen. Dom hade ju kolena förstås, men; det höll sig inte.

L: Då måste Du bena ut all aska med.

Algot: Ja, det måste 'en dra ut också. Det rök, och!

L: Hur länge höll Du på med detta nu då?

Algot: Ja. Jag börja 19, 19 och .. - slutet på 19 29. Var tre månader på Skandia och sen börja jag på 18:e avenue. Jag var där i 2 ½ år. Och det var ju samma grejer dom hade. Det var bara Du måste arbeta samma vägen för de näste tio årena, för det var ju depression Du vet och dåligt överallt. Och sen; då var jag nere hos henne för 2 ½ år. Men var var jag när jag kom in i armén då? Kommer Du ihåg det? Arbeta för Wennerström, gjorde jag inte. Åh, Östlunds Kafé, Jag var efter kriget. No. Det var nog .. Det är så länge nu, så man kan inte komma ihåg det. Det var på Wennerström efter armén var över. Då börja jag på Elter street och Broadway. Swedish Mill.

L: Swedish Mill.

Algot: Jaa, jag var där.

L: Var Det ett bageri?

Algot: Det var ett bageri det. Det var den där värmlänningen som har börjat där, på 18:e Avenue, se. Han flytta där. Sålde vad han hade där. För han söp så 'möcke' Du vet se. Så. Han hade två 'flecker och hans fru. 'Di var ju unga på Den tiden. Han var en Våldigt bra bagare men han kunde inte hålla sig nykter, Du vet. Han var utbildad konditorist se. Jag gick dit

efteråt. Jag var in to Lincoln. Det bageriet där nere på (?) street. Jag var där i fyra år, arbetade för John .. vad heter han? Va? Hector, ja. Han is dead.

L: Men sen när Du fick tid att ägna Dig åt godtemplarna. Då kom Du in i det.

Algot: Ja det blev lite bättre, när man hade lärt sig lite i bageriet, så man inte behövde arbeta så många timmar. Du vet: jag arbeta 14 och 16 timmar där uppe på 18:e avenue.

L: Det var många timmar det.

Algot: Ja. Jag måste tvätta alla disker och skrapa golvena, och - för näste dag.

L: Det blir mycket rengöring.

Algot: Jag minns. På julafton. När Jag gick hem, så var det ungefär halv sju på kvällen! Allting var mörkt och jag börja där 11 eller 12 på natten se, före se. Det var 'möcke'. 'di gjorde rätt så bra ifrån sig bagerierna på Den tiden, om 'di kunde hålla sig och vara ordentliga och inte supa, som 'di gjorde. 'Di hade en som hette Räven och en som hette Skräcken och 'di söp ju värre än skräcken! De var bedrägliga. Men; 'di var väldigt bra bagare - men - när 'di blev fulla fick 'di slänge ut dom - Du vet.

L: Gick dom in på barerna då? Eller Var satt dom och drack?

Algot: Ja dom hade i fickorna Du vet. Det var svårt och kontrollera men 'di blev fulla i sinom tid. och ibland så kom dom inte och då hade de en annan fullehund 'di kunde kalla upp och ta över. Då kanske Han hade nyktra opp lite och kunde arbeta ett par dagar. Jästman. Han kunde lura jästen. Han fick gå ut och söka. Han visste precis Var 'di var! Ja. Vad heter han den där - Millis. Vad heter han? Kommer Du ihåg det? Well, han börja när han var 15 år. Arbeta för Flashman Jäst. Han hade reda på alla bagerierna.

L: Så; det var en brokig samling på 7th street.

Algot: Ja, det var bedrägligt där. Om Du inte var svensk, eller om Du var utlänning from Italien. Om Du kom på 7:e-street, Du våga aldrig gå dit, för Du fick stryk med detsamma.

L: Säger Du det.

Algot: Du kunde inte gå över rivern där nere, som går emellan. Det var - Det var - På andra sidan så var det slagsmål - och slagsmål på den här sidan. Det gick inte och komma in där.

Det var strikt. Det var bara för svenskar och -

L: Alla kände till det.

Algot: Jaa, dom visste precis var 'di skulle gå. Om det kom någon stackars neger på 7:e. Den ende som kunde komma på 7:e, han arbeta för en barberare och blanka skorna. När dom kom och satt i barberarstolen.

L: Han hade fri lejd.

Algot: Men han kunde sjunga på svenska och tala på svenska den negern. Så han klara sig Du vet. Så han kunde svenska ser Du!

L: Hur var det nu med de flesta svenskarna här i Rockford. Var de demokrater?

Algot:., Ja. Det var nog en del då, men dom var nog mesta socialister.

L: Du tror det.

Algot: För 'di nästan Alla så tillhörde 'di den vägen eller annan. Så var det nog socialister och sen blev det kommunister. Också kommunist.

L: Vågade de organisera sig som kommunister bland folk i staden?

Algot: Ja dom var inte riktigt. Dom hade marscher. 'Di gick igenom staden och parade .. parada.

L: Hade de det!

Algot: Ja.

L: Och dom hade plakat som sa att dom var kommunister?

Algot: Ja, dom hade plakat och det var under det värsta. Det var dåligt med arbete och

L: Vilket år tror Du att det var?

Algot: Ja. 32 och 33, då var det hemskt dåligt.

L: Vet Du om det kom in någon från Chicago då och hjälpte till att organisera?

Algot: Nja. Det var inte så mycket från Chicago. För dom hade väl ingen väg och komma fram. För att; det kosta för mycket. 'Di hade inga bilar, eller 'nötning, på Den tiden.

L: Det var lokalt då?

Algot: Ja, det var lokalt, men dom hade en bra massa folk som gick. Och 'di ville ju gå med och paradera en hel del, Du vet.

L: Var det unga då?

Algot: Nej. Det var inte några barn precis. Men det var unga, ungt folk och unga pojkar, för de var ju nysvenskar också se.

L: Nu för tiden, när man ser att de paraderar, då har de alltid barn med sig som de kör i kärror.

Algot: Ja.

L: Men de hade inte det på den tiden?

Algot: Nej. Nej, det hade dom inte. Det var mera - och dom tjöt mot regeringar och allt möjligt, så att dom tyckte inte om det. Dom kunde inte ha nånting och äta, om Du inte kan arbeta.

L: Vad hette den där kommunistiska klubben? Var det Svenska Kommunisterna, eller?

Algot: Nej det var nog blandat. 'Di kallar dom för Socialistklubben men jag tror inte 'di hade nåt särskilt namn på den.

L: Nej.

Algot: Och dom mötte nere på 3:e-avenue där nere, ett halvt block från 7:e-gatan. Så dom gick igenom - ja - dom gick ner på State street och gick ner i stan och sen - somebody de hade ett slags tal där nere på Quarter-huset där nere på trappan och stanna. Det var inte någon trafik på gatorna. Det gick inte och se en bil, nånstans! Om jag gick ner på 7:e-gatan. Det var - den ende bilen, så var det en gammal Model T som stod parkad. Det var min! Det var ingen annan som hade nån bil.

L: Inte det!

Algot: Nej.

L: Dom åkte med street cars, som dom säger då?

Algot: Jaa, street cars och - annars fick de gå. Men dom hade ju inget arbete. De behövde inte gå nånstans, utan de 'geck och mötte med nån organisation, eller nånting så.

L: Du nämnde att det var många svenskar som bodde på denna sidan - eller att de flesta bodde här.

Algot: Ja.

L: Vad berodde det på? De svenskar i politiken som var; borgmästare Blom och Hallström var borgmästare. Varför byggde dom City Hall på västsidan då, om floden? Att dom inte byggde allting Här?

Algot: Ja, svenskarna och italienarna. Dom håll tillsammans när dom skulle rösta.

L: Italienarna var med.

Algot: Ja. Dom hjälpte de svenskarna för och rösta. För de var lite mera demokratiska än 'nötting annat.

L: Säger Du det!

Algot: Så: dom kom överens rätt så bra. Men det var irländare och .. och engelsmän som inte gick så bra. Ja. Och inte dom svarta heller förstås. De fick inte komma på denna sidan om floden se.

L: Men italienarna gick bra?

Algot: Ja. Dom har alltid kommit bra överens när det kom till röstning så där, så höll dom tillsammans. Corse; Blom, han var ju en fyra eller fem gånger, se.

L: Så det hade inte räckt med bara svenska röster för att få in en svensk borgmästare?

Algot: Nej, dom behövde lite hjälp från västsidan se.

L: Var det många italienare då, jämfört med svenskar?

Algot: Ja det var nog mesta italienare, och svenskar. Det var ju en hel del irländare också, men inte så 'möcke som svenskar och italienare.

L: Hur var det på arbetsplatserna? Hur gick det med svenskar och italienare och irländare i fabriksbyggnaderna?

Algot: Ja på arbete kan jag inte riktigt räkna ut hur det var. Men - det var allt blandat där också. Så som National (?), det var en stor arbetsplats på Den tiden - och - det var mycket flickor som arbetade där uppe. Men; Jag kommer ihåg. Det var en som hette Rosie Allenson. Hon arbete. Hon hade 9 cent i timman. Men så - då sänkte de henne till 5 cent i timman. Då sluta hon. Hon sa det: "kan jag inte betala för matsäcken när man kommer opp, då är det lika bra och inte komma opp".

L: Hade hon mindre betalt än en mansperson, tror Du?

Algot: 'Ho hade vart där i flera år, så

L: Hon hade mer.

Algot: 'Ho hade mer. Och inte nån annan heller fick 'nå' mera, för att. Ja. Dom sluta och 'geck ut och försökte på nåt annat, Du vet.

L: Det var svårt det.

Algot: Ja, det var svårt. Det var better om Du gick ner på väst - ja - norra sidan och arbete för familjer och så. Då fick Du tre dollar i veckan, och maten, se.

L: Och rummen.

Algot: Men då fick Du laga mat och så där. Och rum också, ja. Så det var 'möcke. Men Du kom på danser på kvällarna. Då kom de alltid flickorna på torsdag, då hade dom en fridag.

L: Det var dom som arbetade i hushåll ja.

Algot: Ja. Då kom dom ner här, på denna sidan. Annars så var det north västsidan som dom hade. Dom rika som bodde, som kunde hyra. Dom mesta var svenska 'fleckor se. Dom var lite mera kunniga, än dom andra, för och laga mat, och så där vidare. För dom hade ju better mat än - italienare - dom hade ju sin egen.

L: Spaghetti.

Algot: Ja.

L: Så - det var nödvändigt att fackföreningarna kom in då - och rättade till det med lönerna?

Algot: Ja. Ja. Ja det hjälpte sedan när dom hade fått organisera lite. Det gick inte. 'Di kunde inte få nånting utan - och inte var det nånting. Ja. De kom in med en relief, när Roosevelt kom in. Så Du kunde få mjöl och - och dom bodde Camp Alwood då, svensk-amerikanska gymnasterna. Dom kom ut och hade ett tält. Och där bodde dom hela sommarn. Och dom hade alltid nån utav fruntimrena på Vega, som - ja 'di baka för dom. Bar ut bröd, och sånt där.

L: Dom bodde där ute!

Algot: Ja dom bodde där hela sommarn ja.

L: Utan arbete?

Algot: Ja. Like: Eks och - Hjalmar Ek och - hon Margit Ek. Hon var där. En liten unge också hade de med sig se. Bodde i ett tält där hela sommarn. Ja det var väl åtminstone ett .. en .. ja, tält där ute. Och sen. Socialistklubben hade alltid en vecka där ute. Och så hade dom föreläsare för varje kväll där ute. From Chicago. Det var professors and so on.

L: Så ni hade upplysningsverksamhet då?

Algot: Å ja. Det var 'möcke så där, som vi hade. Möten på Vega också hade föreläsare som - som tala.

L: Vet Du om Wasa och Viking hade på Det viset?

Algot: Nej. De hade ingenting. De var inte aktiva där alltid.

L: Inte det.

Algot: De bara mötte och betala sina grejer. Dom hade aldrig nånting för publiken så där vidare alls.

L: Inget program.

Algot: No.

L: Annat än dans, och

Algot: Och de var inte 'nå' vidare starka heller, så som godtemplarna var se. Och; sen byggde de sin egen hall där uppe på, och det hjälpte, Du vet, se.

L: Och ni hade eget bibliotek också.

Algot: Jaa, vi hade bibliotek. Allt möjligt. Och dom mötte en grupp, kanske en 15 20 'stöcken, varje vecka, på biblioteket.

L: Hur var det nu med Frälsningsarméns soup lines. Var det bara de som serverade soppa?

Algot: Njaa. Det var nog 'iblant'. De gjorde det inte Varje dag.

L: Inte varje dag.

Algot: Nej. Det är ju nån gång. Ja, kanske en eller två gånger i veckan - så där.

L: Men; var åt de då? De stackare som inte hade något arbete?

Algot: Ja. Nu kom de svenskarna som kanske hade vart där i tre fyra år och de blev avlagda från - möbelfabrikerna hade ingenting och göra.

L: Var tog dom vägen då, om de inte var gifta och hade familj?

Algot: Ja. Dom var nere på 7:e. På en lördagkväll, då hade Du inte plats och gå på 7:e-gatan.

L: Alla var där nere.

Algot: Det var inga bilar. Så de gick i mitten på gatan och det var alldeles packat, hela kvällen. Och 'di träffa varandra där. Dom bodde ju i omnejden där Du vet, mellan Elter Street och Kiswaukee, var allt svenskar se. Och söder om. Ja; sen kom Broadway ner också. Och; söder om det, på 18:e Avenue.

L: Men de som inte hade familj. De kunde inte räkna på någon hjälp?

Algot: Nja. Det var en massa som gick och tiggde för en smörgås och så där under dagarna.

L: Fick de komma in i bagerierna också?

Algot: Ja. 'Di kom. Vi hade ju flera stycken som kom och åt med oss nere på - var vi bodde. Så jag koka risgrynsgröt och sånt där - och så kokte vi potater - och vi hade salt fläsk, stekt salt fläsk. För det kunde Du köpa för 8 cent pundet. Men det fick Du gå ner på. Ja. De hade. De sålde - vid market - eller - det var de som sålde potater och fläsk, salt fläsk och sånt där - nere vid midway, där nere vid hotellet, Foster Hotel. And; det - och där kan Du ju få det billigt. Men annars kunde Du få pannkakor och korv nere på Stacy, för 15 cent. Det var ett bra mål också.

L: Men de som inte hade någonting?

Algot: De som inte hade några 15 cent kunde inte göra det se. Då fick Du allt gå in och fråga om Du fick det. Ibland så kunde 'di klara av Dig. Någon gång ibland - men Du kunde inte gå varje dag se. Så Dom fick allt - Men Så fick de allt lite hjälp. De fick lite relief och om de fick nån 'te och baka åt dom se, och så där vidare, så 'di kunde få 'brö'. Men det var inte allt. 'Di kunde inte få allting, se. Så det var väldigt dåligt.

L: Var det någon som åkte tillbaka, som Du kände? Som åkte hem till Sverige?

Algot: Ja. Om de kunde få ihopa pengar, så gav de sig nog iväg hem igen. Eller; det är många som gick till California, på Den tiden. Jag vet det var flera pojkar, som belonged 'te gymnastikklubben, som var aktiva akrobater och dom köpte en gammal Model T och körde ut över omnejdena. Det var ju rätt svårt och komma fram. Var det något fel på bilen så var det ju ingen hjälp alls, utan om det kommer nån och kör förbi, se. Men 'di kom ut där. Men 'di hade en massa - det tog tid. Det tog veckor och gå till California se. Så det var svårt. Men det var lite bättre där ute se.

L: Kom de tillbaka sedan eller stannade de där ute.

Algot: ja dom stannade där ute.

L: De stannade.

Algot: No 'di kom aldrig tillbaka här. För det var dåligt tills kriget börja. Och då började det och röra på sig och alla fabriker började och öppna upp.

L: Men då var möbelfabriker redan slut här?

Algot: Ja. Det var bara några 'stöcken, som -

L: När slutade möbelfabriker här? I början på 1930 eller i slutet på 1920?

Algot: Njaa. De var nog i full gång när jag kom.

L: -29?

Algot: Ja min bror, han arbeta på Superior men han var avlagd när jag kom. För dom hade inte nog och göra. Men han var en (?) You know, and matching them together. And he was an expert. Men de sluta opp med det helt och hållet se.

L: Så; Verner Johansson i Karlserud, han försvann under 30-talet och åkte hem till Sverige. Vad berodde Det på?

Algot: Ja. Nej det var .. dåligt.

L: Dåligt med arbete.

Algot: Ja. Dåligt. Du kan inte få nånting.

L: Så Han åkte hem då.

Algot: Så 'di stängde opp - var 'di hade gårdar Du vet - med järnstänger och så där. Hade han en stor affisch där som sa att: "vi behöver ingen hjälp alls se". Och det var; nästan alla hade de så där. Det var ingen idé och gå in och fråga. Det fanns ingen som Du kunde tala med eller nånting.

L: Var de nedstängda helt och hållet?

Algot: Det var nedstängt ja. Så det blev bedrövligt där ett tag.

L: Men: sen då - efter -36 och -37

Algot: Ja. De börja röra på sig då, de militära Du vet och det var 'möcke

L: Så de tillverkade inga möbler, de fabriker som var igång, utan?

Algot: Nej. No det var bara några 'stöcken som. Dom gick ner i södern och fick billigare hjälp där. Och dom hade 'modernisera sina fabriker. Och det gjorde de aldrig nånting. 'Di bara gav pengarna 'te 'stock holdeserna.

L: Här?

Algot: Och gjorde inte nånting nytt, och gjorde det better och mera skickligt och arbeta och så där.

L: Men när Du kom in på Skandia då, med Verner, 1929, det var gamla maskiner?

Algot: Ja. Det var ett stort bälte - som drog alla maskinerna. När det blev för mycket flod av vatten, ja då var det stopp, för bältet gick i vattnet, så 'di kunde inte få nån kraft se!

L: Och de hade gjort så i många många år?

Algot: Ja. I många Herrans år.

L: Inga omändringar?

Algot: Nej, inga omändringar. Det var för lågt där nere på north second Street, där det går ut i (?) park. Och det var lågt där nere vid överkanten. Det blev alltid, varenda år - Du vet - se - så fick de ett par veckor off.

L: Så fabrikena var inte effektiva då, att göra tillräckligt fort, och mycket.

Algot: Nej. De kunde inte mycket.

L: Men; de betalade inte mer? Du hade inte mycket?

Algot: Jag fick 25 cent i timman då, när jag kom.

L: Det var -29?

Algot: Det var 29.

L: Var Du i Unionen?

Algot: Å! Du fick inte tala om Union ens! Det var det som Verner sa. "Säg ingenting om Union" sa han, "när Du kommer ner och talar med nån".

L: Jaså Du blev varnad där.

Algot: Det fick jag allt låta bli. Men jag blev trött på det. När jag träffa den här bagarn på 7:e-gatan. Han var halvfull också. Men han sa: "jag behöver en elev. Vill Du lära Dig och bli bagare"? "Ja. Det blir nog better än och stå där nere på den där möbelfabriken! Det är så mycket väsen"!

L: Är det inte egendomligt. Du kommer här med en gång. Du kunde inte känna Dig hemmastadd i Den fabriken. Det var någonting som inte var riktigt. Men; Verner hade stått där i 20 25 år. Han klagade aldrig?

Algot: Nej. Det gjorde han aldrig.

L: Och han tyckte att Du skulle göra likadant?

Algot: Ja. Och jag tog undan från hans maskin. Den var så besvärlig. Dom hade sådana små bitar - och så här långa - och han var ju van. Han körde in en fyra, fem, ja kanske ett halvt dussin, på en gång. De ramla överallt. Och så skulle jag märka dom sedan. Märka; hur tjocka de var, hur 'brea de var, och så där vidare. Och det hann man ju aldrig till, Du vet. Det kom ett annat. Så då fick jag skrika på'n, att han stänger av maskin. Så han får komma och hjälpa mig att skriva ner, se. För; det måste vara precis se. På varenda av dom där, så hära långa bitar, kanske, såhär i fyrkant.

L: 25 cent i timman.

Algot: Ja. 25 cent i timman. Men: det blev slut. Jag kom opp där. Han kom på en fredag kväll. Så gick jag ner där. "Kom opp på lördag kväll, så vi kan talas vid". Så; Valter Carlson, han bil, han hade en Pontiac. Han bodde opp i Rockfield. Så - Han var med min bror mycket. Så 'di tog mig dit ned och tala med honom. Men; han sa: "jag kan inte betala Dig mer än 10 dollar i veckan".

L: Det var han; bagarn det, ja.

Algot: Ja. Ja. Men - då fick jag ju lunch där oppe också och äta. Så man behövde inte ha någon 'särskilt fru/ kost, eller någonting. Då kunde jag äta någonting där oppe se.

L: Så det var bättre än att mäta trästicker.

Algot: Ja. Ja det var lite - Jag tyckte om det bättre. Det var lite mera omväxling. Du behövde inte stå vid en maskin och - Det var så mycket väsen! Så Du kunde inte tala 'te en 'perschon'. Rösten; den var bara sönderriven helt och hållet: Brrrr - like that, se. Du kunde aldrig höra nånting.

L: Och de hade inga skydd för örona?

Algot: Nej. nej. nej. Det fanns ingenting.

L: Inga glasögon heller?

Algot: Å nej nej nej.

L: Det förekom inte.

Algot: Nej. No det var ett bedrövligt. Och inte hade 'döm 'nön' som drog in sponter, eller dust - vad heter det på?

L: Sågspån.

Algot: Ja. Sågspån och sånt där. Det flög överallt se.

L: Var det någon som klagade över förhållandena? Eller höll de på dag efter dag efter dag?

Algot: Nja. 'Di tordes nog inte, för det var - ja - den högsta penningen 'di hade, den var 45 cent i timman - och då fick 'di allt vara väldigt skickliga.

L: Vad hade verner där tror Du, efter 25 år där?

Algot: Jag tror inte han hade mer än 40 cent i timman.

L: Han var inte förman?

Algot: Nej, det var han inte. Han bara hade dubbel-planarn, som hyvlade på båda sidor, se. Annars, förr i tiden hade de bara hyvel på En sida. Men han hade en sådan nyare maskin, så den hyvla på båda sidor se.

L: Är det sant det, att hans fotavtryck finns nedanför maskinen efter alla år, i golvet där?

Algot: Ja! Det är inte omöjligt! Jag tittade aldrig efter det!

L: men; Dom sa det, att han hade sina fötter där.

Algot: Jag var inte där värst länge. För att jag tog - Det var en gubbe, gammal gubbe, han var nära på 80 år, och han blev sjuk. Så då tog Verner med mig. Då fick jag arbeta på andra golvet uppe på sandringen. Jag sanda. Och - då fråga han basen om han kunde få ner mig där och ta undan från maskin, se. För jag 'töckte inte 'möcke om det här heller; för att: sandringen, det rykr sju som sjutton det där se.

L: Var det många som blev sjuka av det arbetet och fick lungsot?

Algot: Jaa, det kan nog vara möjligt. Jag var sjuk en hel vecka, så jag låg hemma. Men det kunde ju ha vart flu också, men det var nog det här - Men; Jag gick tillbaka då. Och då hade jag sett den där bagarn. Då sa jag åt - han hette Anderson. Han var göteborgare. Han var bas där nere i maskinrummet. Och jag sa: "jag kommer 'te sluta nu, för jag 'töcker inte om det här". "Ja men jag ska ge Dig 5 cent mer i timman. Du får 30 cent, om Du stannar". "Nej. Jag har bestämt. Jag ska gå och arbeta i bageri nu så. Jag tycker inte om. Det är för 'möcke väsen här, så Du kan inte höra! eller nånting"!

L: P. A. Petterson, han var väl där när Du kom?

Algot: Nej. Han var nog död då.

L: Du såg aldrig honom.

Algot: Nej, jag såg aldrig honom.

L: Han som ägde halva Rockford.

Algot: Ja. Ja. Det var Han som skötte om den där industrin där; trä industrin. Och sen: byggde han - finansiera hus åt dom som arbeta för honom. Så hade dom tidning. You know. 'Di måste hålla 'te jobbet för och kunna betala huset se. Fick 'en för - lite billigare också där.

L: Han ägde många fastigheter då där.

Algot: Ja. Söder om Broadway där. Dom där småhusena där. De hade han byggt för sina arbetare, för dom tog över dom se. Men det var nog på. Ja, det kunde vara början på 1900-talet, kanske före det också.

L: Det var äldre hus där då.

Algot: Ja, och mindre. De byggde inte så stora. Det var inga garage hade dom heller, utan om de byggde in senare.

L: De tog street cars-en to the Lilla Hell.

Algot: Ja!

L: Var log lilla Hell. Var var Den fabriken? Var det Empire, eller vad var det?

Algot: Ja. Ja det var nog Empire. Det var nog (?) 'di arbetade på. 23:e Avenue, och Kiswaukee. Kiswaukee var det enda namn som de hade på ett street i Rockford. Så om Du fick brev från Sverige. Om 'di skrev Kiswaukee så visste 'di precis vem det var.

L: Visste de!

Algot: Ja. Det gick. Det fanns inget Kiswaukee-street mera i Amerika, annat än rätt här nere, i Rockford. Och sen hade dom en pool-hall nere på Broadway. Dom som inte hade nån stabil

- och levde någon särskild väg, utan 'di flytta och gick var som helst. Då sände dom brevena till Hammars Pool-hall på Broadway. Och där fick 'di gå in och fråga om 'di hade några brev kommandes. Då tog han vara på det.

L: Det var en poststation då.

Algot: Ja. Hette Hammar, den grabben. Han halta, något slags olyckshändelse. Men: det var en väldigt snäll gubbe. Han var riktigt ordentlig och tog vara på det och hade en annan karl, somarbete med honom, som var skicklig med skrivning och så där, så. Så 'di kom överens väldigt bra. Så hade han en pool-hall också där se. Så det var nog. 'Di behövde inte gå och frysa. Di kunde gå in. 'Di hade tre pool-hall här; två på 7:e-gatan och en på Broadway se. Och Två på Broadway! Det var två utav dom.

L: Och de var välbesökta.

Algot: Det var inte många av dom som arbeta. De kunde ju spela. Annars kunde de ju inte spela 'nå boule.

L: Hade de en pool-hall på Vega?

Algot: Nej.

L: Dom hade inte det?

Algot: No. Dom hade. Ja dom hade - för en kanske ett år. De bara fått ett bord de hade nere i källarn. För 'di tog över det kooperativa. Också de hade gymnastik där nere, och så vidare och satte in duschar och grejer för dom som träna. Så hade vi badminton. I was best badminton-player 'di här oppe too.

L: På Vega!

Algot: Ja. Så; vi organisera en lek från Dixon, Sterling, Freeport och Rockford. Så vi hade fyra, fyra städer som spela en badminton. En net och slå in.

L: Ja jag vet. Jaså det var Du med på. Spelade Du fotboll?

Algot: Ja, jag var med since - ja - det var på 30-talet - och efter det. Och efter jag kom hem från armén så var jag med i the Baltic och polackernas lag ett tag.

L: Jaså svenskarnas lag försvann när polackerna och italienarna kom in?

Algot: Ja. Så kom de tillbaka. Så tog norska över, dom hade det för ett par år. Men det blir lite granna för 'möcke pengar för dom se. De fick betala in till, för vi spela i Chicago-ligan se. För dom hade bara ett lag här se.

L: Ni spelade aldrig mot Moline?

Algot: Jo! Vi var nere i Moline och spela. Jo då! Dem hade ett bra lag där nere. Där vart vi och spela mot tyskarna hade lag på; i Devenport ja. Vi spela mot Dom också. Men - vi hade den där centerforward-en i Moline. Han skulle skjuta så hårt! Så jag vet en gång. Han kom bra nära sn målvakt. Han sprang ur mål! Han kunde inte bli slagen by ball för han sköt så hemskt Du vet. Var det Petterson han hette den där? en stor grabb?

L: Ifrån Moline?

Algot: Ja. Han spela centern. Och han gick 'te Chicago sedan och spela professional. För han var 'möcke bättre än de andra. Han var stor och stark, var han också. Jag känner- kan det vara Peterson, or Person, kanske? Ja det var många grabbar som jag känner där men jag glömmet av namnena på dom.

L: Det var många år sen. Var Du med i gymnastik också?

Algot: Å ja. På Vega. Vi hade gymnastik. Jag var aldrig uppe på gymnastiken på Svensk-Amerikanska klubben där, det var jag aldrig. Men jag var alltid där uppe och dansade och så där vidare, men jag var inte med i gymnastiken.

L: Hade de sin egna lokal där; The Swedish-American club?

Algot: Ja det var rätt bakom Vega Hall. Men sen tog det ett - there was en fabrik som tog över det sedan.

L: Jaså Dom hade pengar så de kunde köpa sin egen lokal?

Algot: No jag tror 'di hyrde där uppe. Och sen kom. Dom pojkarna. Erik Janson med också, (+) och (?), de kom till Vega istället. För dom satte upp gymnastik Där. Och; jag hade en grupp utav yngre, en barnklubb. Det var ungefär en 12-, och 14- och 15-åringar. Så vi hade ungefär, ja en 30, 30 av dom gick in i. Vi kallade den för Arabro-Whity(?) -club. Och Den, den var aktiv, både flickor och pojkar. Och dom hade gymnastik, och vi köpte grejer: bockar och balans-beam och så där vidare.

L: Var det svensk gymnastik med ledare?

Algot: En svensk. Svensk gymnastik. Lings exercises ja. Erik Janson, han var ledare för Svenska-Amerika-klubben och han belongade; tillhörde Vega också. Men så börja kriget, och Dom kunde inte fortsätta. De måste gå tillbaka till arbetet. Så dom hade inte tid med sånt där. Så: dom där yngre, 'di försvann, för det var ingen som tog vara på dom. För de måste arbeta.

L: Så efter kriget, då började de ihop igen?

Algot: No. Det var during, under krigsårena som när 'di försvann. Och sen blev dom gamla nog. 'Di drog in i armén och -

L: Barnen av emigranterna? Var de intresserade utav gymnastik och fotboll?

Algot: Å, ja. Å ja. Dom hade vart i Sverige också, Du vet se.

L: Ja men de som var födda Här? Var De intresserade?

Algot: Ja, vi fick dem ifrån skolan se.

L: Från High school?

Algot: Ja.

L: Hade de idrott i High school?

Algot: No det var ingenting. Inget.

L: Inte det?

Algot: Det fanns ingenting. Men dom hade också dåligt med gymnastik. Så vi hade 30 flickor och 30 pojkar som var i den åldern: 13 och 14 och 15 år. Och dom hade väldigt bra lag dom där, i gymnastik. Så dom uppträdde överallt, nere på Svenskarnas dag i Geneva, och så där vidare. Men - ja - vi åkte. Vi gjorde Lings exercises med pojkarna också, men dom var äldre se. De var i 20-årsåldern de mesta se. Men så tog dom 13 14 'stöcken och åkte in i armén se och då - det slår hål i grejerna. Det blir ingenting kvar.

L: Och ledarna, de blir för gamla, med.

Algot: Ja dom fick gå till armén. Dom måste arbeta långa timmar. Dom hade inte tid med sånt där. Dom var alldeles utfattiga se.

L: Och sen när Du började i bageri, klockan 1 på morgonen. Då kunde Du inte ha någon Lings exercise.

Algot: Men Jag var ute i alla fall och sparka boll!

L: Du var det.

Algot: Jaa ja. Jag var med. Och träna. Och gick till Chicago och

L: Men; skyttet i Sverige, blev det aldrig av här över? Och skjuta.

Algot: Jaa. Jag tog 1:a.

L: Det blev aldrig här.

Algot: Ja men jag gjorde det i Sverige.

L: I Sverige ja. Men Du fortsatte inte med det här?

Algot: Nej nej. Dom hade ingenting sådant här ser Du.

L: Inte någonting alls.

Algot: Nej.

L: Och Du försökte aldrig börja med något, heller?

Algot: Nej. No. No jag fick - jag fick dom dära medaljerna sedan. Jag fick Mauser-geväret.

Transkriberat från kassettband 2011-06-28 /O-KS